

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Diplomová práce

2022

Michael Bayer

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

**„Special relationship“ v období před 2.
světovou válkou?**

Diplomová práce

Autor práce: Michael Bayer

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

Praxe dne 1. 5. 2022

Michael Bayer

Bibliografický záznam

BAYER, Michael. „Special relationship“ v období před 2. světovou válkou? Praha, 2022. 60 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Rozsah práce: 120 506 znaků (bez poznámek pod čarou)

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval za vedení práce PhDr. Jaromíru Soukupovi, PhD. Vaše kurzy pro mě vždy byly jedny z těch nejlepších a motivovaly mě k napsání práce na toto téma.

Obsah

Úvod	2
Téma, struktura a metodologie práce	3
Definice „zvláštního vztahu“	5
1. Období před 20. stoletím	10
1.1. Koloniální období	10
1.2. Válka o nezávislost	12
1.3. Nově vzniklé Spojené státy a vláda George Washingtona	13
1.4. Cesta USA na začátku 19. století	14
1.5. Manifest Destiny a občanská válka	17
2. Nové století a Velká válka	19
2.1. Vláda Woodrowa Wilsona	21
2.2. Cesta k zapojení v první světové válce	22
2.3. Američané zapojení ve válce za Atlantikem	24
3. Americký izolacionismus a proměna politiky	27
3.1. Problémy ve vypořádání dluhů z války a ekonomika dvou bratraneckých zemí	28
3.2. Otázka Irska a vliv na vzájemné vztahy	30
3.3. Námořní soupeření	31
3.4. Postavení Francie v Evropě	37
3.5. Znovuobnovení námořního zbrojení	40
3.5 Velká hospodářská krize a spojenecké dluhy	48
3.6 Zhoršující se situace v Evropě a opětovné sblížení	48
Závěr	52
Bibliografie	55

Úvod

Dnes je představa, že by Spojené království a Spojené státy šly spolu do konfliktu, naprosto nepředstavitelná a skoro až směšná. Naposledy tyto dvě země byly v konfliktu před více než 200 lety.

Když však vezmeme v potaz spojení „*special relationship*“, česky zhruba přeloženo jako „*zvláštní vztah*“, pravděpodobně se spouště lidem vybaví spojení těchto dvou zemí v časech, které ne vždy byly klidné – ať už to bylo při cestě k Velké válce anebo za té druhé, ničivější, světové válce. Dnes tak můžeme říct, že obě země jsou v přátelském vztahu. A jsou v tomto vztahu už nějakou dobu. Jenže tato cesta nebyla zdaleka ani tak růžová, jak to od konce druhé světové války dodnes vypadá. V této práci bych se chtěl podívat na tu spíše složitější dobu, dobu před druhou světovou válkou. Kdy měly obě země hořké neshody ať už na poli diplomatickém nebo politickém.

Že neshody mezi oběma zeměmi v této době existovaly, můžeme ilustrovat na tom, že v roce 1904 britské obranné plány přestaly počítat s USA jako nepřítelem. To se trochu změnilo v roce 1928, kdy Churchill prohlásil, že válka s USA není nemyslitelná. Sám ani netušil, že ve Spojených státech na tehdejším ministerstvu války, dnes ministerstvu obrany, mají už rozpracovaný plán k hypotetické válce s Britským impériem, tzv. *War Plan Red*.

K využití plánu nikdy nedošlo a od roku 1939 bylo od tohoto plánu plně upuštěno a dál se nerozvíjel. Co však britský a americký národ spojilo, byl podobný politický vývoj, a také podobný náhled na svobodu. Tento základ dal tak vývoji, který známe z poválečných let, a který funguje dodnes.

Téma, struktura a metodologie práce

Zkoumání vztahů v mezinárodní sféře má skoro vždy svá úskalí. Neustále se vyvíjejí a v případě vztahů USA – Velká Británie je i překážka v podobě například utajovaných dokumentů. I přesto však lze tento zvláštní vztah zaobalit do nějaké kontinuity, už jenom z toho důvodu, že obě země neprošly radikálními politickými změnami.

Jako autorovi je mi jasné, že i když se budu snažit sebevíc, do nějakých generalizací zaběhnu. První generalizace se přímo nabízí v nadpisu: „*special relationship*“. Co je vlastně na vztahu obou zemí tak zvláštního či speciálního? A ve vztahu k čemu?

Tato práce není natolik ambiciózní, jak by si možná toto téma zasloužilo. Avšak v češtině pravděpodobně neexistuje ucelenější text ke vztahu USA a Velké Británie před druhou světovou válkou. I v angličtině je většinou záběr hlavně na poválečné budování vztahu, a ne na to, co mu předcházelo. Většinou je tato cesta zvláštního přátelství shrnuta do předmluvy či jedné kapitoly ze dvou set a více stránkových knih. Tímto textem bych chtěl aspoň trochu vyplnit mezeru, která v české odborné literatuře existuje.

Literatura zaobírající se tímto tématem je většinou psána z pohledu USA. A jakožto autor musím přiznat, že některé kapitoly se zaobírají spíše pohledem Američanů než ze strany Britů a vzhledem k využitým zdrojům. Nutno dodat, že problematika „*special relationship*“ budována po válce byla podrobena nespočetnému zkoumání z obou stran Atlantiku, ať už je to John Dumbrell, Fraser J. Harbutt či velice známý Henry Kissinger.

Pravděpodobně největšími pomocníky při psaní této knihy mi byli tři autoři, jmenovitě Ronald E. Powaski s knihou *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*, John E. Moser a jeho kniha *Twisting the Lion's Tail – Anglophobia in the United States, 1921-48*, a v neposlední řadě Ritchie Owendale a jeho *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Pravděpodobně pak Powaski byl autorem, který mi vnukl myšlenku zabývat se vztahem Američanů a Britů před druhou světovou válkou a je tak nejhojněji v práci citován. Proto je také práce psaná hlavně z pohledu americké administrativy, která po dlouhou dobu viděla Velkou Británii jakožto hlavního soupeře.

Abych čtenáře plně uvedl do „děje“ vztahů po druhé světové válce, budu se touto prací dívat po podobnostech politiky a politické sféry, stejně tak jako ukázky kooperace a vzájemné pomoci obou zemí, které se děly před druhou světovou válkou. Celkový pohled na onen

zvláštní vztah tak dám do kontextu období, které nebylo pro anglosaský svět zrovna ideální. Říkat, že země byly navzájem nepřátelské, by bylo moc silné. Ale mluvit o tomto období jako o vzájemném soupeření dvou velmocí s různými ekonomickými a diplomatickými dopady skoro jistě lze. Anebo ne? Tuto otázku, nakolik byl vztah „speciální“ se pokusím odpovědět.

Budu tak zkoumat, zda v soumraku nejničivější války, co lidstvo zažilo, už začalo vznikat něco, co nemělo v mezinárodním kontextu obdoby. *Jaký byl vztah mezi Spojenými státy a Velkou Británií v období před druhou světovou válkou? Bylo budoucí spojení ve válce a následně studené válce jasné, nebo tento vztah měl svá úskali?* Společně bychom tak měli dojít k odpovědím na tyto dvě otázky.

Práce se bude zabírat diskursivní analýzou. Díky tomu bych pak měl odpovědět na otázku o tom, jaký zvláštní byl vztah mezi Spojenými státy a Velkou Británií, či chcete-li Britským impériem, už před druhou světovou válkou a zdali budoucí kooperace, převážně pak za studené války, byla vidět „na míli daleko“. K tomu, abych odpověděl analýzou na otázku, mi pomůže ještě komparace přístupů obou zemí k jednání ať už mezinárodních, tak jen na bilaterální úrovni obou zemí.

Nejprve bych chtěl v první části čtenáři vysvětlit, co vlastně „*special relationship*“ je. Na toto téma existují názory mnoha autorů. Nicméně chtěl bych použít jen rámec daný vybranými autory (s na mě největším vlivem Kristin Haugevik) a zprostředkovat, skrze historický exkurz přes tři století anglo-amerických vztahů, do jaké míry šlo o harmonický vztah.

Naše exkurze začíná kapitolou jedna, kde bude rozvedeno pozadí toho, jak nově příchozí, a posléze svobodní Američané viděli starý kontinent a jak se stavěli převážně k Británii. V kapitole dvě se text dostane do 20. století s vládou dvou významných prezidentů nejen před 1. světovou válkou – prezidenta Theodora Roosevelta a Woodrowa Wilsona. Po Velké válce následuje kapitola třetí, popisující hlavní období z pohledu této práce – období meziválečné. Zde jsou ve větším detailu popsány vybrané události v rozhovorech mezi Brity a Američany. Ať už to bylo řešení válečných dluhů či hlavně otázky a spory v námořním zbrojení.

Anglo-americké kooperace na poli diplomatickém, vojenském, technologickém i zpravodajském daly vzniknout pravděpodobně nejstabilnější kooperaci všech dob. Kooperace vznikla na první pohled z nutnosti v průběhu první, tak následně hlavně druhé světové války. Politický vývoj si zaslouží svůj vlastní náhled a zkoumání.

Definice „zvláštního vztahu“

Tvrzení o tom, že spolu Velká Británie a Spojené státy měly velice blízké vztahy, jsou v dnešní době relativně časté. Nemusíme zůstat ani u příkladu těchto dvou zemí – v diplomacii je toto tvrzení zažitý standard. Dalo by se takto hovořit i například o vztahu skandinávských zemí nebo o vztahu Česka a Slovenska. Nicméně i přes toto používání spojení „speciální vztah“ a jejich variací není úplně jasné, jak takové vztahy vymezit. Jak nazveme společné vztahy „speciálními“ mezi dvěma či více zeměmi a u dalších zemí již ne? A jaké dopady to má na vnitřní i vnější politiku státu?¹

Bez většího přehánění lze říct, že anglo-americký vztah je archetypem tzv. „*special relationship*“. Ačkoli zvláštních a speciálních vztahů je na světě více, rozhodně žádný ze vztahů nemá takovou pozornost jako právě tandem Velká Británie – Spojené státy. Záběrem, komplexností, stabilitou, výdrží a vzájemnou blízkostí jde na světě o dost pravděpodobně ojedinělý případ. Spojení přetrvalo různé politické i společenské nálady a změny.

Tento vztah, nepochybně už zaběhlý za druhé světové války byl dokonán tzv. smlouvou UKUSA.² Uzavřením v roce 1946, na začátku Studené války, dalo pomyslnou tečku za *ad hoc* spojením v průběhu války a spojení tak bylo posunuto do oficiální roviny. Dnes je bilaterální spolupráce ve všech patrech nejen politiky. Všeříkající je například privilegium britských a amerických diplomatů v zemi partnera – Britové mají neomezený přístup do Pentagonu a Američané zase na oplátku mají neomezený přístup do komplexu ministerstva obrany v Abbey Wood.³

Toho samého dne, kdy byla dohoda uzavřena, se ve Fultonu v Missouri Winston Churchill vyjádřil o vznikající nové poválečné éře jako o padající „železné oponě“ a zároveň vyzdvihl spojení Británie a USA jako „*special relationship*“. Dnes je skoro nemožné tak mluvit o „speciální vztahu“ bez toho, aby nebyl zmíněn Winston Churchill a jeho proslov.

Churchill měl pravděpodobně převážně na mysli obecnou kooperaci v obranně – vojenské, zpravodajské, výzkumné. To bylo tvrdé jádro, které definovalo speciální vztah mezi USA a Velkou Británií na počátku studené války. Spojenectví nebylo nijak povrchní, ale bylo

¹ HAUGEVIK, Kristin, 2018. *Special Relationships in World Politics. Inter-state Friendship and Diplomacy After the Second World War*. Vydavatel: Routledge (New International Relations). Str. 2

² NATIONAL SECURITY AGENCY, 5. 3. 1946. *British-U.S. Communications intelligence Agreement*. [online] [navštíveno 29. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.nsa.gov/Helpful-Links/NSA-FOIA/Declassification-Transparency-Initiatives/Historical-Releases/UKUSA/>

³ HAUGEVIK. *Special Relationships in World Politics. Inter-state Friendship and Diplomacy After the Second World War*. Str. 4

opravdu pevné a funkcionalistické ve svém jádru. Bylo totiž v zájmu obou zemí pokračovat v kooperaci. Nesmíme zapomínat, že Velká Británie stále ovládala díky koloniím velkou část světa. I když se v průběhu času její moc postupně rozpadala.

Není pochyb o tom, že v mnoha věcech se směr, jakým se měly řešit společné zájmy, lišil. Neshody, nedorozumění nebo prostá neochota. Co ale bylo podstatné, že ve většině případů se neshody netýkaly společných cílů, ale toho, jak jich dosáhnout.⁴

Co se týká Churchillova proslovu, šlo o hodně nadnesený a skoro až sentimentální projev o anglo-amerických vztazích. Jenže pronesl ho premiér, který provedl Britské impérium válkou, která neměla na světě obdoby. Ne nadarmo se tak jeho proslov vžil do paměti společnosti, akademické nevyjímaje.

Centrální Churchillova myšlenka nebyla nic nového a už minimálně od konce 19. století se objevuje jakési spojení mezi anglosaským světem na obou stranách Atlantiku. Společný původ a jazyk, podobné myšlení a instituce, ideály, které se v Anglii čím dál více přibližují těm americkým (převážně pak rovnoprávnost). Toto všechno již téměř vylučovalo společný konflikt, když už ne hned spojenectví.⁵

V období před druhou světovou válkou se příliš o speciálním vztahu nemluví a důkazy nasvědčují spíše o rozkmitřením a lhostejným vztahu mezi dvěma zeměmi. Pod jistým nánosem patosu o „bratřích za Atlantikem“ se každá ze zemí soustředila více na sebe a hájila své národní zájmy za každou cenu.⁶ I přesto se najdou obhájci tohoto přátelství za Atlantikem, jako by bylo dlouho zavedené a pevné už dlouho před druhou světovou válkou a studenou válkou. Je pravda, že již od konce 19. století je zde něco „zvláštního“. Když po roce 1890 začala větší výstavba amerického námořnictva (před další vlnou výroby lodí za dob Theodora Roosevelta), tak britský parlament na tuto výzvu k „sesazení“ z první pozice námořní velmoci nijak nereagoval. Po roce 1895, po tzv. Venezuelské krizi, se britští armádní plánovači rozhodli vynechat USA jakožto nepřítel při svých simulacích a strategiích. A nakonec „*great reapprachment*“ na začátku 20. století. Na straně Washingtonu i Londýna došlo k pochopení výhod spolupráce, pokud jde o uplatnění anglo-saské představy vládnutí ve světě a její převahu.⁷ I přesto všechno se obě země nevyhnuly neshodám a problémům, o kterých píše

⁴ PARSONS, Michael, 2002. *The Special Relationship 1945-1990: Myth or reality?* Vydavatel: Didier Érudition. Str. 458

⁵ SELF, Robert, 2006. *Britain, America and the War Debt Controversy - The economic diplomacy of an unspecial relationship, 1917-1941.* Vydavatel: Routledge. Str. 1

⁶ Tamtéž, str. 4

⁷ Tamtéž

v dalších kapitolách. Nazírání na Albion podezřívavě jako za začátku 19. století se po vládě Roosevelta Wilsona vrátilo. A možná i silněji než kdy předtím.⁸ Byly to důvody jako nahlížení na aristokracii skrz prsty, strach z britského námořnictva a nebezpečí z britského imperialismu.

Abychom tak pochopili, co onen zvláštní vztah je a jak vzniká, musíme vyjít z definice, kterou mu přiznávají politici jako právě třeba Churchill. Abychom řekli něco specifického o tomto spojení obou zemí, nemůžeme vymyslet teorii oproštěnou od onoho „patosu“ odkazů na společnou kulturu, jazyk apod. Musíme začít tím, jak se toto spojení používá v obyčejném rozhovoru mezi lidmi, jak o něm mluví například Rogers Brubaker ve své knize z roku 1996. Teprve poté na tomto základu můžeme stavět analytický rozbor skrze pozadí politické sféry. Přesto by se akademik měl vyhnout definicím, jaké používají politici. Nebo aspoň by je měl přijmout ne na základě toho, že je to „zažitá věc“, ale kriticky ji rozebrat a analyzovat. Jde o to najít rovnováhu mezi tím, co lidé znají pod pojmem „*special relationship*“ a současně co nejlépe analyzovat skutečnosti, aby byly smysluplně kvantifikovatelné. A to není jednoduché. Empirické studium reálií, jakkoliv nutné pro akademické práce, se vzdaluje sociálně vžitému pojmu. To ale neznamená, že denní využití se nepřibližuje ani trochu potřebám analýzy. Právě naopak, velmi často jsou pro tuto potřebu solidní základy. Nicméně i přesto se pak autor práce, jako například já, dostane relativně snadno do pastí, jak udržovat rozdíl mezi empirickou analýzou a generalizováním. I přesto bych se však chtěl odborným zjednodušením dostat k vytvoření definice toho, co spojení Velké Británie a Spojených států před druhou světovou válkou představuje.

Existuje mnoho odborných knih, které se otázkou zvláštních vztahů zabírají. Nejen pak vztahu anglo-amerického, ale i dalšími „zvláštními vztahy“ dalšími. Spousta autorů se snaží najít důvod onoho zvláštního vztahu mezi konkrétními zeměmi, ať už na poli politické spolupráce anebo prostě v proměnách času. Je tu zájem zabírat se do hloubky historickým vývojem vztahů dvou a více zemí. A touto prací bych na toto téma chtěl navázat a dále jej rozvést.

Existují práce se specifickým zaměřením problematiky či časového vymezení. Širší analytické vymezení je spíše limitované a do hloubky se tím zabírá pravděpodobně nejvýrazněji Kristin Haugenvik.

⁸ MOSER, John E., 1999. *Twisting the Lion's Tail – Anglophobia in the United States, 1921-48*. Vydavatel: MACMILLAN PRESS LTD. Str. 4

Ačkoli vše objímající definici by bylo záslužné nalézt, tak jak se o to snaží výše zmíněná Kristin Haugenvik, nejsou to ambice této práce. Alex Danchev zase ve svém článku z roku 1996 mluví, že *terminalisté*, jak on sám je nazývá, jsou (tehdy) predominantní silou zkoumající anglo-americký vztah a že spojení bylo omezené dobou studené války. Na rozdíl od *evangelistů*, kteří viděli na počátku studené války vztah velice liberálně, spojení viděli na kulturním a jazykovém spojení. *Funkcionalisté* od 70. let chápali spojení obou zemí jen jako vzájemně výhodný vztah v oblasti obrany, výzkumu a obecné spolupráce.

Ačkoli jde o velice zjednodušený pohled, ukazuje nám, že spousta výzkumníků se snažila obsah pojmu „*special relationship*“ vysvětlit po svém. Když k tomu přidáme alternativy slovního spojení a nebudeme se bavit přímo o „zvláštním vztahu“, ale o „preferenčním vztahu“, jak byl některými politiky nazýván⁹, tak na konci měl každý politik i odborný analytik svůj vlastní názor.

Vztah těchto dvou zemí je tak nekvantifikovatelný, a není zcela jednoduše uchopitelný. Není snadné rozlišovat mezi sentimentální rétorikou politiků o jedné kultuře či jazyku na straně jedné a reálných skutečích a vážně myšlených názorech a reálně hmatatelnou spoluprací na poli obranném, ve společném vystupování na mezinárodním poli nebo opravdu „jinou“ komunikací ve vrchních patrech politiky na straně druhé.

Jedním ze zásadních aspektů vztahu Spojených států a Velké Británie je jejich asymetrie. Do roku 1945 bylo Britské impérium jedno z největších na zemi. To se po druhé světové válce změnilo. A myšlenka všehoschopného impéria zůstávala v myslích Britů i dlouhou dobu poté, co se rozpadlo na pár ostrovů a malých území všude po světě. Ze světové velmoci na začátku 20. století se stala s trochou nadsázky jen země regionálního významu. Nostalgie o impériu se dlouho podepisovala v celkových rozpočtech na obranu, které byly dlouhou dobu mnohonásobně vyšší než později požadovaná 2 % HDP v NATO. Stejně tak toto tíhnutí k impériu se s největší pravděpodobností podepsalo na ne zrovna dobrých vztazích s Evropou. Ale to jsou jen spekulace.

Situace Británie po první světové válce se změnila – velké reparace od Německa, získání části kolonií po Německu v Africe a v neposlední řadě stále tvrdá ruka imperiálního vojska udržet (skoro) všechna území pohromadě. Jen 15 let před Velkou válkou započala Británie brutální tažení proti Búrům, které bylo všude na světě velice nepopulární. Představa o tom, že Británie se nějak zásadně změnila po první světové válce, je spíše lichá.

⁹ PARSONS. *The Special Relationship 1945-1990: Myth or reality?* Str. 459

Co se však po válce změnilo, byl přístup ke Spojeným státům. Britští politici pochopili, že Spojené státy dříve či později vyzvou Britské ostrovy k pomyslnému zápasu o pozici hegmona. Zásadní vliv zde mělo velké finanční zadlužení Velké Británie vůči USA, spíše než pomoc materiální. A i přes ztrátu pozice finančního lídra se Britské impérium dokázalo vzednout ke zbrojení a soupeření právě s Američany – občas nechtěnému, občas naopak velice chtěnému.

Problém asymetrie tak v meziválečném období spíše neexistoval, resp. existoval tak, že právě v meziválečném období se rozhodovalo o tom, kdo bude v tomto vztahu ten slabší. Británie se nechtěla své pozice snadno vzdát, a naopak Američanům přišla britská, skoro až „hysterie“, naprosto zbytečná a viděli v tom nebezpečí pro Spojené státy. Pro ty stejné Spojené státy, které byly přes 100 let ponechány Brity svému osudu od druhé války o nezávislost.

Tento neharmonický vztah mezi oběma zeměmi v meziválečném období zapříčinil, že skoro po celé meziválečné období nebylo na první pohled zřejmé, kdo je ten slabší.

To se mění až po druhé světové válce, kdy Britové jsou téměř finančně zruinováni a ztratili svou reálnou vojenskou moc. Nicméně i přesto se Britové snažili udržet jako rovnocenný partner prostřednictvím zkušených diplomatů a svým know-how na mezinárodním poli, kdy Američané do něho po svém izolacionismu vstoupili ne zcela zkušení a zorientovaní. Částečné vystřízlivění z této situace nastalo v roce 1956 po suezské krizi, kdy bylo již všem nadmíru jasné, že finanční a vojenská závislost na USA je nepopiratelná. I přesto však zůstávala část populace ve vidinách velkého Britského impéria.¹⁰

Touto prací bych tak chtěl vyzkoumat to, zda v oblastech obrany, výměny tajných informací, a ne zrovna nezajímavých vztahů mezi vrcholnými politiky lze mluvit o zvláštním vztahu už před druhou světovou válkou. A to i přesto, že mohlo jít o asymetrický vztah. Ale byl opravdu asymetrický?

¹⁰ PARSONS. *The Special Relationship 1945-1990: Myth or reality?* Str. 460 – 462

1. Období před 20. stoletím

S trochou nadsázky by se dalo říci, že izolacionismus, který byl dlouhou dobu pro americkou zahraniční politiku základním pilířem, znají američtí obyvatelé od prvopočátků. Ať už to byla kolonie v Jamestownu anebo příchozí puritáni z lodi Mayflower, důvod příchodu do nového světa byl vždy nějakým způsobem spojen s politickou, náboženskou či ekonomickou stránkou věci.

Můžeme namítnout, že existovali lidé, kteří chtěli zažít nová dobrodružství. Tím se ale také současně odštěpili od starého světa, jelikož se vydali tam, kde spojení s domovinou nebylo zrovna velké.

Nicméně i přesto kompletní izolace od Evropy nikdy nenastala. Konec konců ani nemohla – kolonisté byli závislí na svých bývalých domovinách, aby si zajistili zásoby anebo ochranu. Ačkoli americké východní pobřeží nabízelo podobné prostředí jako mnoho zemí v Evropě, i tak bylo těžké začít farmařit či vyrábět něco místně, ať už z důvodu nedostatku pracovních sil, know-how vzdělaných lidí či občasných bojů domorodých indiánů s kolonisty.

1.1. Koloniální období

Tento nový domov, prozatím převážně na pobřeží, byl tak produktem toho starého. A místní kolonisté si to uvědomovali a vážili si toho.¹¹ S postupem času začali přicházet vzdělanější a bohatší kolonisté, aristokraté a populace obecně začala narůstat. Tento starý „izolacionismus“ se tak postupně vytratil – Britové zakládali královské kolonie a nárokovali si území, kde už osídlení byla, bohatší lidé posílali své děti na univerzity do Evropy, byl přijímán standard žití a kultura jako v Evropě. Před Americkou válkou o nezávislost se tak jednalo bezpochyby o (převážně) Brity, kteří jen bydleli v Novém světě.

Netrvalo dlouho a po vyhrané válce o nezávislost ne všichni nově svobodní Američané byli z této změny nadšení a spokojení. Navázání na domovinu bylo určitě silné a spojení s Evropou jen tak nezmizelo. To bylo umocněno dalšími vlnami imigrantů ze Starého světa, kteří si svoji kulturu a zvyky z Evropy brali s sebou.

Přesto však už i první kolonisté si museli uvědomovat, že vzdálenost od původní domoviny a ne moc častý kontakt s Evropou, je dělá trochu jinými než obyvatele ve Starém světě. Měli nastaveny nové priority, hodnoty či morálku, aby v novém prostředí přežili. Tyto hodnoty se

¹¹ POWASKI, Ronald E., 1991. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Vydavatel: Greenwood Press. Str. XI

pak postupně dostaly do místní společnosti a vedly až k vytvoření nového národa. A tento nový národ se v mnohém lišil od těch na evropském kontinentu. Nikde v Evropě nebyla taková svoboda názorů, ať už politických či náboženských. Postavení lidí nehrálo takovou roli, rozdíly mezi bohatými a chudými byly marginální. Boje, ačkoli krvavé, nebyly ani zdaleka tak časté jako v Evropě. Většina bojů probíhala mezi kolonisty a místními indiány (např. Válka s Tuscarory nebo Yamassee). Bojů s mezinárodním zapojením bylo do sedmileté války minimum (např. válka královny Anny, která byla součástí války o španělské dědictví či válka krále Jiřího, která byla součástí války o rakouské dědictví).

Kvůli tomuto relativnímu míru a možnostem, co Nový svět nabízel, se Američané cítili být na morální výši proti Evropě. Konec konců, právě puritáni z lodi Mayflower se považovali za to „nejlepší co mohla Anglie nabídnout“ s tím, že vytvoří novou společnost na americkém pobřeží, která bude více pracovitá a zbožnější než ostatní v Anglii.¹² Duchovní spisovatel Increase Mather už v roce 1677 prohlašoval, že „*Nikdy neexistovala generace, která by tak dokonale setřásla prach Babylonu, pokud jde o církevní i občanské uspořádání, jako první generace křesťanů, která přišla do této země kvůli evangeliu.*“¹³ Už zde tak můžeme vidět jakýsi prvopočátek amerického idealismu vycházejícího z puritánského myšlení.

Jak už bylo naznačeno, američtí kolonisté se do válek v Evropě moc nezapojovali, pokud se jich to přímo netýkalo. To může být i viděno ve snaze Petera Stuyvesanta, guvernéra nového Nizozemí, který se snažil uzavřít s anglickými koloniemi smlouvu o neutralitě. Jeho snahy vycházely primárně z dobrého obchodu nejen do Evropy, ale i mezi anglickými a nizozemskými koloniemi v Americe. A nebyl to ojedinělý případ. Guvernéři anglických kolonií v Americe periodicky připomínali vládcům v Londýně, že místní obyvatelé utíkali před válkou, ne aby se do ní zapojili jinde. O to samé se snažili i králové a ministři v Evropě. Například smlouva o americké neutralitě z roku 1686 mezi Anglií a Francií je právě o tom, že mír a neutralita na americkém kontinentu zůstane zachována v případě války mezi těmito zeměmi.

Nakonec to byla až sedmiletá válka, v Americe nazývaná jako Francouzsko-indiánská válka, která měla opravdu svůj původ na americkém kontinentu. Jednalo se o boj mezi francouzskými kolonisty, kteří velmi spoléhali na indiánskou výpomoc v boji proti britským koloniím, protože čísla jasně hovořila v neprospěch francouzských kolonistů – 1 : 33.

¹² POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. XII

¹³ Tamtéž, přeloženo M. Bayerem

Silné zapojení amerických kolonistů v této válce bylo poháněno vlastním zájmem. Benjamin Franklin psal do Londýna, ať se Británie postaví proti Francii, aby nebezpečí v podobě francouzských kolonistů bylo vyřešeno a britští kolonisté se mohli dál rozšiřovat a nadále podporovat Britské Impérium.

1.2.Válka o nezávislost

Po vyhrané válce a zbavení se velké části francouzského vlivu na severní Ameriku však neopustila místní obyvatelé, a především myslitele, snaha vyvarovat se evropských válek. Thomas Paine mimo jiné obhajoval nezávislost kvůli tomu, že by se tím předešlo válkám v Novém světě. Už tehdy Paine naléhal, aby se svobodná Amerika zřekla politických záležitostí starého kontinentu a byla jakýmsi „přístavem svobody“ pro evropské státy, kde každý může obchodovat bez ohledu na válku.¹⁴

Toto možná až přílišné akcentování odlišností mezi obyvateli ze Starého a Nového světa mělo pomoci k vytvoření nových revolucionářů v Americe. Museli se stát jinými, než byli lidé v Evropě, a to se dělalo nejlépe tak, že se upozorňovalo na mír, prosperitu a svobodu v Americe. Kritika monarchů a šlechty v Evropě byla jen pomyslnou sekerou, která se snažila přeseknout svazky Ameriky a Velké Británie.

Je otázkou, zda většina kolonistů souhlasila s myšlenkami Paina nebo Franklina, kteří označovali Evropu a její obyvatele za zkažené, nicméně s nastupujícím osvícenstvím bylo více než jasné, že změna bude muset nastat. A to buď tak, že Evropa myšlenky podobné těm americkým vezme za své, anebo se budou muset severoamerické kolonie odtrhnout. Deklarace nezávislosti toto jen potvrzovala, když v sobě obsahovala onu formuli, která se posléze v různých podobách objevovala i po Evropě – všichni lidé jsou si rovni a stvořitel jim dal nezcizitelná práva, mezi nimiž je život, svoboda a honba za štěstím.

Není ale záhodno dávat otcům zakladatelům do úst čistě idealistické myšlenky. I přes svoje ideály, noví vládcí nově vzniklých Spojených států byli realisté. Ačkoli třeba kritizovali politické soupeření svých předchůdců, uvědomovali si, že toho lze i zneužít pro vlastní potřeby, ale i pro předvídání možných nebezpečí. Nemusíme chodit ani moc daleko od vyhlášení nezávislosti, kdy aliance a pomoc z Evropy byla vítaná – atašé z Francie či němečtí žoldnéři se nemalou částí zasloužili za obranu a vznik Spojených států.

¹⁴ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. XII

I přesto však byli Američané k uzavírání dohod s Evropou, potažmo primárně s Francií, spíše zdrženliví. Nejprve chtěli jen dohodu o obchodu s Francií, protože věřili, že bude stačit odepření přístupu na trh Britům a plné otevření Francouzům. Francouzi ale tlačili na dohodu o vzájemné pomoci – Francouzi pomohou Američanům za to, když to samé pro ně udělají na evropském kontinentu. Dohodu podle francouzských návrhů nakonec se skřípěním zubů Američané přijali, ale rozhodně nebylo počítáno s tím, že zahraniční politiku tentokrát nebudou poslouchat z Londýna, ale z Paříže.

Američané pomoci z Francie využili a posléze se rychle snažili vyvázat z dohody s tím, že nebude platná. To se logicky Paříži nelíbilo, a ta odmítla zrušení dohody s tím, že je a bude platná. Jelikož nově vzniklá republika byla velmi slabá a sama by proti Britům neobstála, Filadelfie nakonec jen přitakala, ale bylo zřejmé, že dohoda dodržena nebude.

Aby bylo jasno, Francouzi nepomohli Američanům nezištně. Věřili totiž, že svobodné americké kolonie mohou být nápomocny k prosazení francouzských zájmů. V případě války o nezávislost šlo především o to oslabit Británii. Francie například uzavřela alianci se Španělskem, což by v případě boje o moc na evropském kontinentu, jak bylo v dohodě s Francouzi, vtáhlo Ameriku i do válek jak francouzských, tak i španělských. Nakonec Francouzi sice chtěli oslabit vliv Británie v severní Americe, ale nechtěli ani silné Spojené státy. Proto také Francie netlačila tolik na územní zisky třinácti kolonií.

1.3. Nově vzniklé Spojené státy a vláda George Washingtona

Nedlouho po konci války v roce 1783 se Kontinentální kongres nechal slyšet, že pletichaření s evropskými záležitostmi musí být sníženo na minimum. Bylo to nejen z obav, že by Francie vtáhla Spojené státy do války v Evropě, ale stále panoval konsensus, že Američané si mají svépomocí zajistit mír a bezpečnost, bez vlivu dalších zemí. To se odrazilo při psaní ústavy z roku 1787, kdy je v ústavě například hned v prvním článku explicitně zmíněno, že je zakázáno přijímat úplatky a dary od cizích států.

Zastáncem této nezávislosti na mezinárodním poli byl i první prezident George Washington. Nedlouho po ukončení války za nezávislost vypukla Velká francouzská revoluce a hrozilo, že nově vzniklá republika bude muset zaujmout nějaký postoj. V nastalém chaosu v Evropě prezident Washington vyhlásil tzv. Proklamaci neutrality, kde Američany nabádal

k nezapojování se do mezinárodních konfliktů.¹⁵ Tento postoj nebyl překvapující, jelikož nový národ neměl armádu, námořnictvo ani obchodní sílu nějak více se zapojit do války ve Francii. Zapojení by přineslo pouze více škod než užitku.

Proklamace byla přijata Kongresem, nicméně postavila proti sobě odpůrce i podporovatele neutrality. Thomas Jefferson zastával názor, že aliance uzavřená s Francií musí být dodržena. Proti byl Alexandr Hamilton, který byl nepochybně realistou, a mluvil především o zodpovědnosti hlavně vůči americkému národu než o nějakých pofidérních vazbách k Francii.¹⁶ Nutno dodat, že Hamilton měl nemalé ambice pro Spojené státy a omezené zdroje měly být podle něj spíše použity k dobývání na americkém kontinentu, než plýtvány na válku v Evropě.

Proti užšímu zapojení Spojených států do války v Evropě nahrávala i vzdálenost mezi oběma kontinenty. Pro Američany to byla vzdálená rivalita, která s Amerikou neměla moc společného. Země západně od Apalačských hor byla neprozkoumaná a zralá k dobývání. Nabízela mnohem lepší možnosti pro Američany, než zbytečné války „na druhé straně světa.“ Po válce o nezávislost se Amerika přenesla opět zpět do relativního míru, který byl přerušeny jen druhou válkou o nezávislost roku 1812. Nezájem o evropské záležitosti byl nejen logický, ale i zjevný u George Washingtona, který nechtěl osud Spojených států spojovat s osudy států v Evropě.

Tento počáteční izolacionismus se Spojeným státům vyplatil. Při vytváření státu se mohly soustředit především dovnitř než navenek a dát stabilní základy pro impérium v západní hemisféře. Spojené státy hrály na svou nejsilnější stránku, a i to jim dovolilo vytvořit zemi, která se stala o 200 let později hegemonek ve světě.

1.4.Cesta USA na začátku 19. století

Když Thomas Jefferson, jeden z otců zakladatelů, nastupoval v roce 1801 k moci, zachovával zahraniční politiku, kterou určili jeho předchůdci Washington a Adams. Toto může být na první pohled poněkud zvláštní, jelikož se velmi zhlédl ve Velké francouzské revoluci a tato sympatie vedla k rozepři s jeho kolegou ve vládě Hamiltonem. Ten kvůli tomuto také rezignoval na post ministra zahraničí v roce 1793.

¹⁵ WASHINGTON, George, 1793. *The Proclamation of Neutrality*. Avalon Project – the proclamation of neutrality 1793 [online] [navštíveno 5. února 2022]. Dostupné z: https://avalon.law.yale.edu/18th_century/neutra93.asp

¹⁶ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. XV

Nicméně Jefferson si postoj k Evropě vybudoval svůj vlastní. Jakožto konzul ve Francii mezi lety 1784 a 1789 si velmi oblíbil francouzskou kulturu. To se také promítlo v tom, že například jeho sbírka knih z Evropy posloužila jako základ Kongresové knihovny ve Washingtonu DC. Obecně Evropu v tomto směru obdivoval a chtěl její osvícenecké výtvořiny dovézt zpět do Ameriky. Avšak velmi odsuzoval sociální pořádek, který v Evropě panoval. Celkově by se dalo říci, že panovníky a šlechtu nenáviděl a viděl je jako utlačovatele poddaných, zatímco v Americe se obyvatelům dostávalo rovných příležitostí.

Jefferson tak začal vytvářet mýtus o tom, jak jsou Spojené státy lepší než stará Evropa. Na jedné straně Američané, kteří si byli rovni, svobodní a šťastní, zatímco na druhé straně Atlantiku byli lidé utlačováni zkorumpovanou vládou, žili v bídě a smutní. I tato představa, jakkoliv absurdní, přispěla k posílení a udržení izolacionismu USA. Jenže tento izolacionismus již nebyl tak jednotvárný, jak bylo zpočátku nového státu za Washingtona. I když daleko k němu neměl.

I Jefferson byl pragmatik a do *ad-hoc* aliancí byl ochoten vstoupit, nabízela by se k tomu příležitost a Spojené státy by k tomu měly důvod. To bylo například v jeho postoji k New Orleans, kdyby ho náhodou chtěli Francouzi dobýt zpět, tak by šel do aliance i s Brity.¹⁷

Jefferson také započal cestu na západ Ameriky koupí Louisiany v roce 1803 od Francie. Byl to nemalý úspěch, jelikož území získané touto koupí zdvojnásobilo rozlohu Spojených států a zároveň „vyfoukl“ další území ke kolonizaci Evropou a současně se vyhnul případným střetům s evropskými mocnostmi.

I přesto však byla Amerika stále tak trochu zapletena ve válkách s Brity roku 1812 anebo v nevyhlášené válce s Francouzi na moři za napoleonských válek. To bylo z důvodu ochrany amerických obchodních lodí na širém moři. Nakonec ale Američané nikdy neuzavřeli nějakou další *ad-hoc* alianci, jako tomu bylo ve válce o nezávislost.

Toto Američanům vydrželo i v roce 1819, kdy byly Spojené státy pozvány carským Ruskem k účasti ve „Svaté alianci“. Na toto pozvání však prezident Monroe reagoval jen odkazem na neutrální postoj k evropským záležitostem od roku 1783 a pozvání odmítl. Postoj ke Svaté alianci se naopak později ještě zhoršil, když země v této alianci potlačovaly demokratická povstání ve Španělsku, Portugalsku nebo Řecku. Většina obyvatel USA tak byla spíše na straně utlačovaných národů a jejich snahy dostat se z područí různých despotů. Tady můžeme

¹⁷ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. XVII

vidět onen pocit americké výjimečnosti, snahu bránit ideje podobné těm americkým, jelikož pokud nepomohou, můžou posléze ohrožovat sami sebe a svou vlast.¹⁸

Jenže tuto představu prezident Monroe ani jeho poradce Quincy Adams nesdíleli a opět čistě pragmaticky a realisticky viděli, že pouze city mír v USA neudrží. Monroe s Adamsem šli se svým vymezováním proti Evropě až tak daleko, že když v roce 1823 přišel ministr zahraničí Britského impéria George Canning s nabídkou asistence v boji proti Svaté alianci, primárně Španělsku, které postupně ztrácelo své državy v Americe, tak i proti svým zájmům tuto nabídku odmítli. Válka s Británií v roce 1812 byla stále v čerstvé paměti. A tak byla vytvořena Monroeova doktrína toho samého roku, kdy vojenské akce na americkém kontinentu budou brány jako ohrožení míru USA a její bezpečnosti.¹⁹

Tato doktrína byla obousměrná – Američané se nebudou míchat do evropských záležitostí, jelikož státy za oceánem mají odlišné priority, politické systémy či postoje. Když započala na konci 50. let 19. století různá povstání v Evropě, Spojené státy na toto vůbec nereagovaly, i když měly mnohé sympatie pro každou jednu z demokratických revolucí.

Monroeova doktrína tak zajistila postupnou převahu v Americe jak Severní, tak i Jižní. Omezením případných zabřednutí do nejen politických bojů v Evropě tak Amerika mohla budovat své dominantní postavení v Novém světě. Byl to předvoj manifestu osudu (Manifest Destiny), který byl později synonymem pro expanzi na západ. Ale expanze na americkém kontinentu směrem k západnímu pobřeží započala už zde.

Tato expanze na západ byla i zásluhou Britů s jejich *Pax Britannica*, obzvláště pak na moři, kde jejich flotila zaměstnávala nemalou část flotily francouzské ale i španělské, a tak expanze Francie a Španělska v Americe byla značně limitována. Bylo i v zájmu Britů, aby země s chutí dále budovat svá impéria nepřevzaly pozici hegemonu od Británie. Touto volně provázanou politikou mezi Británií a Spojenými státy tak bylo bráněno další kolonizaci. Monroeova doktrína se tak možná nechtěně stala jednou z priorit Britského parlamentu.²⁰

¹⁸ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. XVIII

¹⁹ Tamtéž

²⁰ BROWN, Rebekah, 2012. *A HISTORY OF THE ANGLO-AMERICAN SPECIAL RELATIONSHIP*. Str. 4-5. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjYh4XH7a_2AhUqlcUKHVRkC9EQFnoECBkQAQ&url=https%3A%2F%2Fciteseerx.ist.psu.edu%2Fviewdoc%2Fdownload%3Fdoi%3D10.1.1.690.2434%26rep%3Drep1%26type%3Dpdf&usg=AOvVaw19W3M6wG7M2iM-RaHmKZpV

Je trochu paradox, že i když jednou z priorit Monroeovy doktríny byla neutralita vůči ostatním zemím, vznikla tímto vzájemným vypomáháním neformální aliance s cílem bránit se evropskému absolutismu.

Motivace a výsledek obou zemí tak byly dost podobné. A i když nedošlo k formální dohodě, vztah obou zemí to nějak nepoškodilo. Británie akceptovala americkou rostoucí sílu na americkém kontinentu a Amerika zase pochopila, že i bez formálních aliancí lze fungovat mezi etablovanými se demokraciemi.

Tato neformální aliance jen sílila, jak Spojené státy expandovaly dále na západ. Aliance, které se v Evropě měnily podle toho, kdo zrovna představoval hrozbu, udržely relativní mír jak na starém kontinentu, tak na tom novém. Hlavně však postupně došlo ke sblížení Washingtonu s Londýnem, když antipatie z první i druhé války o nezávislost vyprchaly.

Doktrína prezidenta Monroea se postupně stala pravidlem americké zahraniční politiky, která se tak budovala na základech postavenými otci zakladateli, především pak Georgem Washingtonem. A i když se Američané viděli jako lidé vybráni bohem, kteří jsou morálně i politicky na výši nad zaostalou Evropou, k pravdě to mělo daleko. Zneužívání otrocké práce černochů či naprosté ignorování dohod uzavřených s Indiány tak na sebe nenechalo dlouho čekat.

1.5. Manifest Destiny a občanská válka

Ačkoli Američané se rádi prezentovali jako národ odstřižený od chyb starého světa, s expanzí na západ postupně rostla chuť k zámořské expanzi – ať už v blízkém Karibiku, tak i na nově otevřené trhy v Číně a Japonsku.²¹

V 50. letech 19. století byla převážně dokonána expanze na americkém kontinentu – Američané dobyli na Mexičanech oblasti od Texasu po Kalifornii. Když začala expanze i mimo kontinentální Ameriku, bylo jen otázkou času, než se Spojené státy dostanou do konfliktu ať už se zeměmi Starého světa, tak i s nastupující velmocí v Asii – Japonskem.

Tyto imperiální choutky, dosti podobné těm evropským, byly pozastaveny se začátkem občanské války v USA. Amerika se tak uzavřela více do sebe a vláda ve Washingtonu si chtěla udržet neutrálnost směrem k Evropě i za cenu „opouštění“ svých ideálů v podobě absence dalších vyjádření k ruskému tvrdému došlápnutí na polské povstalce v tom samém

²¹ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. XIX

období. Tuto zdánlivě malou epizodu v revolučních povstáních napříč Evropou totiž Francii zaujala natolik, že chtěli s Američany spolupraci ve vyjednáváních o zmírnění metod k potlačení povstání ze strany Ruska. Na tuto žádost Američané pouze odpověděli, že striktní neutrálnost, kterou tehdy drželi už nějakých minimálně cca 40 let od vyhlášení Monroeovy doktríny, je natolik zakořeněná, že se k věci vyjadřovat nebudou.

Nutno dodat, že severanští Američané v té době potřebovali mírnou náklonnost od ruského cara, aby královna Viktorie v Londýně nechtěla podporovat Jih k odtržení od zbytku Unie. I přesto však náznak podpory Konfederace byl minimální, právě i v důsledku dlouhé ne-intervencionistické politiky Spojených států v evropských záležitostech.²²

Po občanské válce se Amerika vydala cestou rapidní industrializace a rekonstrukce jižanských států. Američané tak expandovali na relativně nových územích velice rychle a rozvoj továren zažíval boom. Nebyl, tak trochu nadneseně, čas zabývat se věcmi zvenčí. To se ale postupně ke konci 19. století mění.

I přesto však sentiment u imigrantů z Evropy byl převážně totožný – Spojené státy nabízely možnosti zbohatnutí, svobody a hlavně míru, zatímco Evropa takové možnosti nenabízela. Ale celkem nepopulární války USA i Británie, jmenovitě španělsko-americká válka a obě búrské války, obě země ještě sblížily, když navenek byly vlády obou zemí v neutrálním postavení ke konfliktům a nevyjadřovaly antipatie jednoho státu k druhému.

Když pak po španělsko-americké válce de facto započali Američané své „malé“ impérium, nemohli již nadále tak dobře ignorovat dění ve světě.

²² POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. XIX

2. Nové století a Velká válka

O vztazích mezi Američany a Brity, a jejich velkém rozkvětu, nelze hovořit a nezmínit přitom osobu Theodora Roosevelta, který se dostal do úřadu po zavraždění prezidenta McKinleyho v roce 1901. Osobnostně byl prezident Roosevelt jedna z nejzajímavějších osob, co kdy Spojené státy vedla – s charakterem, neohrožený a inteligentní. Ačkoli jeho upřímnost a přímočarost byla mnohdy skandální, i tak ho americký lid miloval a je jedním z nejpoblíbenějších prezidentů Spojených států dodnes.

Někdy je o něm říkáno, že to byl první moderní prezident USA a stal se tak vzorem pro další nastupující hlavy státu. Byl pokrokový nejen v tom, že zavedl mnoho reforem ve vnitřní politice Spojených států, ale z pohledu této práce se také zasloužil o změnu zahraniční politiky, jaká neměla předchozích 120 let obdoby. On sám věřil, že zahledění do sebe bylo pro Ameriku výhodné zpočátku své existence, ale s nástupem nového století už ne.²³

Touto nutností prezentovat se i navenek tak prezident Roosevelt obhajoval před Kongresem svůj požadavek na vytvoření námořnictva, které po dokončení předstihla v tonáži pouze Velká Británie. Věřil, že síla námořnictva je jedním z hlavních faktorů ovlivňující mezinárodní vztahy. Zároveň Velká bílá flotila (*The Great White Fleet*), jak jí bylo díky perleťovým trupům lodí říkáno, měla chránit vzrůstající americký obchod do zahraničí a ochraňovat právo a pořádek na světě.

Jedním z důvodů k tomuto kroku bylo Německo. Už za španělsko-americké války, německá vláda vyjádřila vlažný souhlas k tomu, aby byly Filipíny po válce od Španělska anektovány a staly se součástí dálnévýchodních německých držav, kdyby Američané ostrov nechtěli. Německá eskadra válečných lodí kotvila v Manile, když se Američané vyloďovali. A proto se Washington obával, že Německo by mohlo intervenovat na straně Španělska. Později přišly falešné zprávy o tom, že Němci si chtějí zřídit základny na Galapágách a Haiti.

Theodor Roosevelt byl zastáncem velké vojenské síly na poli mezinárodním, ale na rozdíl od ostatních zastánců velké vojenské síly typu Německa, tato americká síla měla být vždy poháněna a motivována morálními hodnotami. Nicméně i přesto tyto „morální hodnoty“ však šly ruku v ruce se zájmy Američanů.²⁴

²³ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 1-2

²⁴ Tamtéž, str. 2

Britská nadvláda na moři dlouho chránila Ameriku před vlivy zvnějšku. Na počátku nového století se však rostoucí síla Německa, která chtěla předejít Velkou Británii v námořní síle, stala ještě silnější motivací ke změně mezinárodní politiky směrem k trochu proaktivní spíše než pasivní neutrální země.

Roosevelt tak měl důvod se po dlouhých desetiletích začít více spojovat s Brity. Chtěl tak vyrovnávat nebezpečí z Německého císařství. A tak se občas diametrálně odlišné zájmy Washingtonu a Londýna začaly postupně spojovat. Ať už v otázce Německa, přístupu k trhům v Číně či v čistě obrazných principech a rádech práva a morálky v mezinárodním prostoru. Konec konců i sám Roosevelt psal, že Spojené státy mají ze všech národů nejbližší k Anglii.²⁵ Vstřícné kroky Londýna k Washingtonu například v otázkách upuštění od nápadu vybudovat kanál ve střední Americe, uvolnění blokády Venezuely z důvodu neplacení jejich pohledávek či postavení se na stranu USA při sporu ohledně hranic Aljašky a Kanady, vzájemné sympatie se jen zvyšovaly.

Nicméně i přes tyto pokroky, ne všichni byli spokojeni s destrukcí tak dlouho budované izolace Spojených států. Protiváhu měl Roosevelt v podobě Kongresu a pak ve zvyšující se počtu nespokojených Američanů. Snažil se vysvětlovat a obhajovat svoje kroky tím, že Spojené státy mají zájmy i mimo území pevninské Severní Ameriky, ale podporu v tomto tématu u obyvatel nenašel. Snad věřili, že chránění oceány z obou stran, se nemusí zabývat vzrůstající silou Německa či jiných mocností jako jsou Rusko či Japonsko. A to i přesto, že muselo být jasné, že i přes relativně malé americké impérium a stále se díky pokroku zmenšujícímu se světu, musí administrativa stále více a intenzivněji komunikovat i navenek. A tak bez podpory Kongresu a veřejnosti musel Roosevelt dělat pouze to, na co mu stačily jeho pravomoci.

Jediným opravdu nepopulárním krokem prezidenta Roosevelta byla participace na konferenci v Algeciras v roce 1906 k vyřešení krize mezi Francií a Německem v otázce, kdo bude ovládat Maroko. Toto upuštění striktně neutrální politiky pobouřilo některé kongresmany a hlavně pak lid. Kongres pak tento krok obhajoval s tím, že doporučení daná předchozími, tehdy již desítky let starými dokumenty, nejsou nutně vymahatelná.²⁶

²⁵ BURTON, David H., 1973. *Theodore Roosevelt and His English Correspondents: A Special Relationship of Friends*. Transactions of the American Philosophical Society 63, no. 2. str. 35. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1006307>

²⁶ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 4

I přes tyto překážky a přešlapy však Theodor Roosevelt uvedl Spojené státy, když už ne do pomyslných vah sil, tak minimálně přispěl k tomu, že se Američané stále více cítili povinni snažit se uchovat mír ve světě, i když ne ještě přímo vojenskou silou.

Po relativně úspěšném Theodoru Rooseveltovi nastoupil do úřadu prezidenta Spojených států William Howard Taft. Ačkoli se snažil navázat na Roosevelta ve vnitropolitických záležitostech, tak i na poli mezinárodním, příliš úspěšný nebyl. Politika sbližování pokračovala až s Woodrow Wilsonem.

2.1.Vláda Woodrowa Wilsona

Když se v březnu 1913 stal Woodrow Wilson prezidentem, bylo to po dlouhých 24 letech, co naposledy byl v úřadu demokrat. Jeho vítězství bylo tak trochu hříčkou osudu – republikánská strana měla interní spor o to, koho vyslat do voleb, a tak když byl navržen Taft, Roosevelt si založil svoji vlastní stranu progresivistů a rozdělil tak hlasy republikánské straně mezi něj a Tafta.

Wilson zastával stejný názor jako Roosevelt – Spojené státy musí hrát dominantnější roli v mezinárodním kontextu. Jenže jeho přístup byl odlišný od Roosevelta. Ačkoli oba, Roosevelt i Wilson spoléhali na dobré ideály morálky amerického lidu, přeci jen Roosevelt také viděl potřebu v silné armádě a námořnictvu s tím, že právě morální povinnost amerického lidu zachovávat na světě mír, je založena na opoře ze strany vojenské síly. Wilson byl spíše idealistou a chtěl americké zájmy prosazovat těmi „dobrymi“ americkými ideály – mírem, pokrokem, demokracií, svobodou. Vybudovat společné zájmy zemí prostřednictvím spolupráce než jít přímo proti zájmům nepřitele. Dalo by se říct, že doufal, že se Amerika stane vzorem ideálního státu.²⁷

Zároveň Wilson odsuzoval válku a násilí. Ne že by byl nutně pacifistou, ale viděl válku jako produkt iracionality. Konec konců byl to profesor historie z Princetonu. Nicméně i on sám říkal, že: „*Nebudu volat po míru, dokud na světě bude hřích a bezpráví ve světě.*“²⁸ I přesto však viděl Roosevelt ve Wilsonově politice plno idealismu, utopie a pokrytectví s tím, že takto si Spojené státy pozici na mezinárodním poli nevybudují.

²⁷ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. 5

²⁸ WILSON, Woodrow, 1911. *The Bible And Progress.* Vydavatel: Globe litho, New York. [online] [navštíveno 22. února 2022]. Dostupné z: <http://www.loc.gov/item/12022798>

2.2. Cesta k zapojení v první světové válce

Někteří autoři mluví o tom, že Velká válka byla zvratem, kde se americká síla a důležitost ukázaly v plné síle.²⁹ Území Velké Británie nebylo ani zdaleka tak pošramoceno jako území Francie, nicméně z války vyšla Británie s velkými závazky ke Spojeným státům, převážně pak finančními.

Hlavním a permanentním střetem v diplomacii, aspoň do té doby, než Američané vstoupili do války, byla otázka ohledně námořní plavby pro komerční lodě. Jakožto námořní velmoc, Londýn započal blokádu centrálních mocností. Jenže Washington byl v té době největším neutrálním obchodníkem skoro se vším. Když později Němci vyhlásili neomezenou válku na moři pomocí ponorek a potopili *Lusitanií*, zájem americké veřejnosti se z omezování dovozu centrálním mocnostem Brity obrátil směrem k Berlínu, jež potápělo lodě v Atlantiku.³⁰

Tou dobou už však obchod s Dohodou byl mnohem výraznější než se zbytkem světa a samotný prezident Wilson nechtěl sabotovat přátelství, které mezi Washingtonem a Londýnem panovalo. I přesto, že obchod v Atlantiku rostl a Británie se čím dál tím více zadlužovala ve prospěch USA, i tak zájem zapojit se do války mezi obyvatelstvem nepřevládá. Bylo by očekávatelné, že Američané budou chtít svůj „vklad“ do válečného úsilí Dohody jistit svou intervencí, ale k tomu se ještě nějaký rok neschylovalo. Když Wilson kandidoval na znovuzvolení prezidentem, kandidoval se sloganem „udržel nás mimo válku“ (*He kept us out of the war*), aby udržel svoji popularitu nad republikánským kandidátem. I když on sám se snažil o to, aby bylo dosaženo míru, a tak lednu 1917 udělal program k světovému míru (a později rozvedené ve 14 bodů Woodrowa Wilsona). Doufal, že neutralita, která byla spíš nakloněna Dohodě, mu pomůže dosáhnout spravedlivého míru. Dle něj nemohlo být dosaženo klidu zbraní za pomoci intrik či tajných aliancí. Někdy je Wilsonovi vyčítáno, že neviděl realitu správně. Avšak on si myslel, že zájmem Spojených států a amerického lidu je ve vytvoření nového mezinárodního řádu bez donucování silou a obecně upuštění od „*power politics*.“³¹ Avšak přesto si prezident Wilson čím dál více myslel, že Amerika se bude muset od bojů zapojit, aby jeho návrhy byly brány vážně.³²

²⁹ OVENDALE, Ritchie, 1998. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Vydavatel: ST. MARTIN'S PRESS, INC. Str. 10-11

³⁰ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 11

³¹ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 7

³² OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 13

To se Wilsonovi také vyplnilo. Ačkoli Wilson se dle svých vystoupení snažil nezatáhnout svůj národ do války s žádnou z evropských mocností, které se Spojené státy vyhýbaly od dob druhé války o nezávislost roku 1812, neutralita se stávala čím dál tím obtížnější a později až nežádoucí.

V únoru 1917 začalo Německo opravdu neomezenou ponorkovou válku a ničilo americké obchodní lodě. Do Washingtonu také přišla upravená kopie telegramu Artura Zimmermanna adresovaná vládě v Mexiku. Zpráva šla přes německé velvyslanectví v USA, a tak zprávu mohli Britové zachytit a různými machinacemi předat do rukou prezidenta Wilsona. 1. března 1917 byla tato zpráva publikována směrem k veřejnosti. Ta byla čím dál víc nakloněna válce. Když se k tomuto přidal pád ruského impéria a zatčení cara, spojence Dohody, paradoxně to pomohlo k namotivování Američanů se do války zapojit, jelikož bojovat společně s autokratickým režimem proti dalšímu autokratickému režimu bylo pro mnoho obyvatel nežádoucí.

Dne 6. dubna 1917 tak byla vyhlášena válka Německu. Kongres podpořil návrh prezidenta Wilsona a západní fronta mohla být posílena novými vojáky. Toho se ujal generál John Pershing. Na rozdíl od námořnictva, které spolupracovalo s britským námořnictvem, a dokonce bylo pod taktovkou britské admirality, pozemní síly si udržely svoji autonomii. A to i z důvodů naléhání ze strany generála Pershinga.

S osobou generála Pershinga se však objevují i první větší neshody mezi spojenci, převážně pak s Brity. Pershing odmítal skoro jakoukoliv pomoc Britům, kteří ho o to žádali. Jenže toto ignorování spojenců se vymstilo i samotnému Pershingovi – jeho plán, který počítal s ukončením války do roku 1919, se nedařilo plnit a konec války v roce 1918 nebyl nutně zásluhou amerických vojsk na evropském kontinentu.

Tento skoro až dětinský přístup generála Pershinga se přenesl do vyšších sfér politiky. Britský premiér David Lloyd George a americký prezident Woodrow Wilson se navzájem neměli rádi. To vedlo k zažehnutí rozporů ohledně vedení války a celkové strategii. Americkým zájmem se stalo prosazování 14 bodů Woodrowa Wilsona a snaha dát prostor pro vytvoření jeho „nové diplomacie“, jak bylo zmiňováno dříve. Zatímco Britové, vyčerpaní a stále ve střehu z vlivu aliance Berlín-Istanbul na Asii, chtěli využít čerstvé americké síly ke svým potřebám.

Na domácí půdě se ozývaly protesty proti válce, ale ty byly ojedinělé a v menšině. Ale jak lidé věřili ve Wilsonovu představu o rozsévání demokracie ve světě a tomu, že Německo představuje hrozbu, připravenost armády s touto možností úplně nepočítala.

2.3. Američané zapojení ve válce za Atlantikem

Americká ekonomika se rychle přeorientovala na válečný průmysl (i když po objednávkách ze všech stran už byl velice militarizovaný) a vojenská síla dávala Dohodě nové možnosti. Kongres schválil zákon o financování války, který se do konce roku 1918 dostal k částce 35 miliard dolarů, z čehož 11 miliard bylo poskytnuto spojencům z Dohody.³³ Pro představu, toto číslo byla cca polovina HDP USA v roce 1917.

Wilson zastával názor, že jedině mír, který bude rovný pro všechny strany, vydrží. Tato myšlenka byla rozvedena v lednu 1918 do 14 bodů a vytvoření Ligy národů. Wilson viděl Ligu národů jako jakési dovršení Monroeovy doktríny – žádný národ nemá právo zasahovat do záležitostí jiného národa a lid má právo si zvolit cestu pokroku. Wilson tak pravděpodobně chtěl, aby Amerika měla kontrolu nad tím, jakým směrem se mezinárodní společenství bude ubírat, ale zároveň se nechtěl svazovat aliancemi s Evropany a interagovat s evropskou politikou. Současně Wilson nechtěl, aby v Lize národů byly autoritativní státy, ale pouze státy demokratické.

Toto vyjádření bylo částečně mířeno na Němce, kteří se měli zbavit vlády císaře Viléma a vytvořit demokratickou republiku. Ale tyto představy pozastavil ještě jeden brutální rok na západní frontě.

Vztah Američanů a Britů nebyl také nijak vřelý. Ačkoli nyní byli oficiálně spolu ve válce, Britové, respektive premiér David Lloyd George se nedočkal „střídání stráží“ a přenechání složité situace na západní frontě americkým vojákům.³⁴ Nějakou sounáležitost a vytvoření bližšího spojení nevytvořil ani Německý *Kaiserschlacht*, ofenzíva v březnu až červnu 1918. Američané chtěli hrát vedoucí roli v poražení Němců v roce 1919, které by zajistilo pozici u vyjednávacího stolu Washingtonu, a Britové se zase strachovali, že bez asistence Američanů nedokáží udržet jak západní frontu, tak své impérium po celém světě.³⁵

³³ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 11

³⁴ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 14

³⁵ Tamtéž

Postoj k míru byl také odlišný. Jakmile Wilson začal hovořit o 14 bodech, Britové se zhrozili, že s tím nebudou souhlasit Francouzi, jelikož by to vyloučilo jakékoliv reparace. Ale když na základě těchto 14 bodů chtěli Němci začít vyjednávat v listopadu 1918 a pohrozili, že by uzavřeli separátní mír, Britové svolili s vyjednáváním o míru. Němci ani neměli nakonec moc možností. Císař 9. listopadu 1918 abdikoval a země byla na kraji revoluce. Po čtyřech a půl letech války tak na západní frontě nastal klid. Aspoň tedy klid od polí ve Flandrech až po hornatou krajinu Vogéz. Na politické sféře teprve boj začínal.

Wilson vyrazil na konferenci v Paříži v lednu 1919, ale předtím se vydal na cestu po Británii. Tady však jeho „image“ utrpěla. Britům pouze ukázal, že Američané neměli představu o dopadech války na obyčejné Brity, kteří chtěli za čtyři roky utrpení potrestat v jejich hlavách viníka – Německo. Už předtím Wilson nevěřil premiérovi Lloyd Georgovi a ten si myslel o Wilsonovi, že je pokrytec. Britskému premiérovi přitakával John Maynard Keynes, který tehdy na jednání v Paříži zastupoval britské ministerstvo financí, a o Wilsonovi si myslel, že to je moralistický idealista bez špetky zdravého rozumu.³⁶

I přes všechny tyto osobní antipatie však bylo vidět, že Washington má s Londýnem společné představy o tom, jak by měl svět vypadat do budoucna. A tímto společným tématem se stala myšlenka o Společenství národů. Charta Společenství národů byla jak produktem americkým, tak britským – vytvořili spolu návrh a ten byl odsouhlasen oběma zeměmi ještě předtím, než byl vůbec předložen dalším zemím. Hlavní důraz byl dáván na to, že participace ve Společenství národů je čistě dobrovolná.

Byla také shoda na tom, jak má mír vymáhaný na Německu vypadat – obě země chtěly, aby Německo skončilo jako námořní velmoc a zároveň chtěly brzdit tendence Francie potrestat Německo co nejtvrději. USA i Velká Británie chtěly jasné a pevně dané hranice v Evropě, ideálně rozhodnuté podle rozložení jednotlivých národů, aby byly opodstatněné a stabilní.

Na čem se však země neshodly, byly kolonie a mandátní území. Země pod taktovkou Britského impéria jako Austrálie nebo Jižní Afrika chtěly zajistit bezpečí svých území odnětím kolonií Německu ve svém sousedství. Na druhou stranu například kanadský premiér Robert Borden si myslel, že největším ziskem z války by byla americká náklonnost do budoucna.³⁷

³⁶ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 15

³⁷ Tamtéž, str. 16

Dalším bodem sváru se stala otázka reparací. Británie se chtěla bránit americké konkurenci za oceánem, a tak chtěla reparace v co nejvyšší možné míře, zatímco Američané chtěli pomoci Němcům se znovuvybudováním obchodu co nejdříve. Zároveň chtěli také zavést volný obchod po světě.³⁸

Finální podoba smlouvy z Versailles šla před Americký senát v létě 1919 a po zamítnutí opět na jaře 1920. Je nutné zmínit, že k odmítnutí smlouvy nedošlo v důsledku vztahů mezi Spojenými státy a Velkou Británií. Byly tu určitě jisté tlaky zevnitř USA od irských přistěhovalců. Ti v rodné zemi bojovali s Brity o svou nezávislost. Stejně tak určitě svůj vliv měla Keynesova kniha *Ekonomické důsledky míru*, která dala odpůrcům Wilsonova idealismu další důvody kritiky.

Možným důvodem je, že Britové procházeli jistým vystřízlivěním, stejně jako jím procházeli po druhé světové válce. Americká síla rostla a už dávno neexistoval ve světě „*pax Britannica*“. Britské hospodářství bylo už tak po válce zdevastované a ani po válce se mu moc nedařilo. Nicméně i přesto si Britové zachovávali svoji hrdost z důvodu zachování Impéria, které se o podstatnou část zemí rozrostlo a bylo větší než kdy předtím. A proto vítězství nad Německem mělo i jistou pachut' porážky. Ať už pro Ameriku, tak Británii také.

³⁸ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 16

3. Americký izolacionismus a proměna politiky

Izolacionismus Spojených států nastává skoro hned po válce. Wilson, kterého v roce 1920 postihla mrtvice, měl v plánu kandidovat s prioritou vstupu do Společenství národů. Vstup byl neustále odmítán Kongresem, a když se blížily prezidentské volby v roce 1920, Wilson kvůli svému nalomenému zdraví nebyl navržen demokratickou stranou a místo něj kandidoval na prezidenta James M. Cox a na viceprezidenta Franklin D. Roosevelt. Oba byli pro vstup USA do Společenství národů, i když s výhradami, podobným těm, jako měla většina kongresmanů. Nakonec však zvítězil republikánský kandidát Warren G. Harding, který ačkoli nebyl naprosto proti vstupu do Společenství národů, jeho vítězství bylo odmítnutím Wilsonova internacionalismu a vrácením „do starých kolejí“ před 20. stoletím.³⁹

Prezident Harding byl k tomuto kroku i částečně donucen okolnostmi. Aby novou vládu senát nebrzdil, bylo nové administrativě dáno ultimátum – pokud by se nový prezident a jeho kabinet snažit protlačit smlouvu z Versailles a přistoupení ke Společenství národů, bude mu bráněno ve výkonu funkce za každou cenu. Separátní mír s Německem byl tak uzavřen až v říjnu 1920 v tzv. Berlínské mírové smlouvě. Podmínky se příliš od smlouvy z Versailles nelišily, hlavním vynechaným bodem pak byla absence USA ve Společenství národů.⁴⁰

Nejen na začátku 20. let však není vidět, že by Američané udělali nutně chybu se svým izolacionismem. Ekonomika rostla velice silně a Washington profitoval také na splácení dluhů, které u nich měli spojenci, nejen Londýn. Americké společnosti se rozrůstají všude po světě a otevírají své pobočky na nových trzích. Dalo by se říci, že ekonomicky tak Amerika předběhla Británii jako hlavního vůdce ve světě a zvětšila tak výrazně svůj vliv. Jenže tento potenciál byl spíše teoretický než reálný. Naproti tomu dosah a vliv Londýna byl velice reálný – i když možná neměl již tak silnou ekonomiku jako kdysi, stále byl velice vlivný, měl stabilní měnu na mezinárodních trzích a síla britského námořnictva také neslábla. A už vůbec nelze opominout velké území, které Británie ovládala na všech kontinentech. Velká Británie tak ani trochu nezapadla do pozadí a společně s její účastí v Lize národů zůstávala nadále velmocí. A to přesto, že z Velké války vyšli Britové zcela jistě slabší, než byli před ní.⁴¹

Britský ministerský předseda David Lloyd George chtěl pokračovat ve spolupráci a chtěl i případně přizpůsobit politiku k obrazu Ligy národů. Šlo převážně o otázky politických

³⁹ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 23-25

⁴⁰ Tamtéž, str. 27-28

⁴¹ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 19

garancí, spolupráce na poli sankcí a nalezení způsobu, jak mají být vypořádávány spory. Jenže ačkoli britský premiér měl jistou averzi k osobě amerického prezidenta Wilsona a byl schopen tyto antipatie přejít, s debaklem demokratické strany ve volbách a zvolení Warrena G. Hardinga prezidentem se Američané vydali na cestu již zmíněného izolacionismu a Britové se cítili podvedeni.⁴² Britské impérium se ale nemohlo vrátit do „*splendid isolation*“ jako to dělalo do 1. světové války. V Británii byla také na vzestupu Labouristická strana, která postupně nahradila Liberální stranu, a tak se země na obou stranách Atlantiku dostaly i do ideologického sporu – republikáni v Americe podporovali velké firmy, a naopak labouristé v Anglii čerpali svoji podporu z řad dělníků a nižších tříd, tudíž se chtěli zavděčit jim.⁴³

Anglo-americké vztahy tak s novým desetiletím nevykročily dobrým směrem. A situace se jen tak neměla zlepšit. Je nutno zmínit, že ačkoli nová americká administrativa vyhrála vlastně díky sloganu, že Wilson byl jen poskokem Londýna, spousta členů republikánské strany soucítila s útrapami Britů za světové války. Východní pobřeží bylo silně navázáno na obchod s Británií, a tak se nějaké velké kroky proti Britům neobjevily. Německo bylo v ruinách a Francie jakbysmet.⁴⁴

Přesto se nenávisť vůči Británii začala ve společnosti objevovat. Většina útoků směřovala na monarchii, vládnoucí aristokracii či celé impérium jakožto utlačovatele národů. Celkem významným politikem, který byl odpůrcem britské politiky, byl Henry Cabot Lodge. Reputace anglofoba ho donesla až do parlamentu státu Massachusetts, kde bylo velké zastoupení irských přistěhovalců. Jenže ani u něj tato nechut' k britské politice nebyla totální. Byl to velký zastánce postavení silného námořnictva, které by se mohlo měřit s britským. Možná proto jeho skoro až nepřátelský postoj k monarchii za Atlantikem mu vysloužilo pověst strůjce tvrdé zahraniční politiky.⁴⁵

Americká rozpolcenost tak ležela především někde mezi ekonomickými a politickými představami.

3.1. Problémy ve vypořádání dluhů z války a ekonomika dvou bratraneckých zemí

Problematika s vypořádáním válečných dluhů není po ukončených válkách nic nového. Nebylo tomu jinak i po 1. světové válce. Většina odborných textů se zaměřuje na poválečné uspořádání světa z pohledu ekonomického. Obvykle se tak dojde k závěru, že americký

⁴² OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 19

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48.* Str. 17

⁴⁵ Tamtéž, str. 17-18

vzestup na poli ekonomickém znamená i vzestup na poli politickém a pokud vyloženě nepřebírá otěže po Londýnu, tak minimálně o ně soupeří.

Jelikož před válkou byla libra šterlinků světovou měnou, Británie nevstupovala do války chudá a hned začala půjčovat spojencům. V průběhu války si však Britové čím dál tím víc půjčovali od Američanů a poté peníze půjčovali dál Francii, Belgii apod. Celkově Velké Británii bylo dluženo něco okolo 8 miliard dolarů a sama Británie dlužila Spojeným státům 4 miliard dolarů.⁴⁶ Lord Balfour se snažil s v americkém Kongresu najít podporu pro svůj návrh, že by mezispojenecké dluhy měly být odpuštěny, s tím ale Kongres nesouhlasil.

Američané byli přesvědčeni o tom, že „dluhy se mají platit.“ Naopak naproti tomu evropští věřitelé považovali americké podmínky za nehorázné. Oblíbeným argumentem bylo to, že 9/10 všech půjčených peněz z USA bylo opět utraceno v USA a ty tímto dál prosperovaly.⁴⁷ Zničení Centrálních mocností bylo dobré pro obchod nejen Dohody, ale také Ameriky. Nakonec věřitelé viděli nehoráznost také v tom, že Američané se přidali až po třech letech války, utrpěli minimum ztrát jak na životech, tak hlavně pak na majetku a jejich hlavním přínosem pro válečné úsilí měly být peníze pro chod válečné mašinerie proti Německu. Když pak chtěl *strýček Sam* peníze zpátky i s úroky, ne bezdůvodně se mu začalo říkat *strýček Šajlok* podle postavy židovského kupce ze hry od Williama Shakespeara *Kupec Benátský*.⁴⁸⁴⁹

Dojít se však muselo alespoň k nějakým ústupkům ze strany Američanů – členové válečné Dohody prostě neměli peníze na splácení. Velké množství rezervního zlata různých států, která šlo za války směrem do Ameriky, nebylo možné vykoupit zpět, aniž by státy nebankrotovaly. Kongres vytvořil speciální agenturu pro řešení poválečných dluhů – *World War Foreign Debt Commission*. Tato agentura, či komise chcete-li, měla ustanovena pravidla, nejzásadnější bylo pravděpodobně to, že veškeré dluhy i s úroky mají být splaceny nejpozději do 25 let.⁵⁰ Postupně však docházelo k dohodám s jednotlivými státy, které takto nastavená pravidla měnily – Londýn může svůj dluh splácet po dobu 62 let za nižší úroky, než měla komise původně nařízeno. Další věřitelé, jako Francie, či Itálie, si vydobyli ještě o něco lepší podmínky.

⁴⁶ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 20

⁴⁷ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 39

⁴⁸ Tamtéž, str. 40

⁴⁹ WHITFIELD, James, 2019. *The Not-So-Special Relationship*. History Today [online] [navštíveno 29. března 2022]. Dostupné z: <https://www.historytoday.com/miscellanies/not-so-special-relationship>

⁵⁰ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 40

Tyto dluhy ale zůstaly po celou dobu meziválečného období předmětem sporů. Britské Impérium plně svůj dluh nesplatilo a splátky byly *de facto* jen přeposílání plateb z reparací od poražených zemí. Washington také nedělal moc dobré kroky k tomu, aby mu byly spláceny dluhy ze zámoří. Ve dvacátých letech Spojené státy zavedly velkou importní daň (*Fordney-McCumber Act*) a tím věřitelům zkomplikovaly možnost splácet. Na začátku třicátých let tuto bariéru ještě zvýšily a zavedly ještě drakoničtější importní daň (*Smoot-Hawley Act*).

Tato soupeření a naschvály, ať už chtěné či nikoliv, vedly mezi bankéři obou zemí k větší solitérnosti. Američtí bankéři chtěli mít volnost a dravost, jaké jsou pro newyorský Wall Street pověstné. Možná i ve snaze dosáhnout lepší monetární kooperace mezi oběma zeměmi byl Londýn za Washingtonské konference ochoten k mnoha ústupkům. Plán byl takový, že Britská královská banka se vrátí ke zlatému standardu v roce 1925.⁵¹ Návrhy a snahy o spolupráci byly však skoro vždy Washingtonem odmítnuty – Americký zlatý standard bylo pro Američany vším, což bylo umocňováno velkým hromaděním zlata v rezervách FEDu. Když tak po Velké hospodářské krizi po roce 1929 byl zlatý standard opuštěn, Britové již neměli zájem o spolupráci, a proto se nějaká větší ekonomická spolupráce v meziválečných letech neodehrála.⁵²

3.2.Otázka Irska a vliv na vzájemné vztahy

Malou epizodou, která si zaslouží svoji vlastní kapitolu, byla otázka irského nároku na sebeurčení a vytvoření vlastního státu. Množství problémů, které v meziválečném období vyvstalo, bylo nakonec nějak urovnáno a došlo k dohodám. Nicméně u Irska tomu tak nebylo. Většina Američanů to viděla jako „krásnou ukázkou britského imperialismu“.⁵³ Irská otázka se tak netýkala jen irských přistěhovalců – téměř jednomyslně americká veřejnost podporovala irskou nezávislost na Velké Británii.

Tato situace byla palčivější možná i proto, že Irové byli čím dál tím více vnímáni ne jako „podřadná rasa“, ale jako většinové bělošské obyvatelstvo. Navíc pokračující nadvláda nad Irskem dávala munitu opozici, které by mohla zneužít ve svůj prospěch a přeorientovat politiku od zavádějícího se staro-nového izolacionismu.

Kongres podporoval Irskou nezávislost již od konce války a stejně tak stranu Sinn Féin. Roku 1921 bylo vybráno cca 10 miliónů dolarů na podporu irské věci a pomoci po občanské

⁵¹ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 21

⁵² Tamtéž

⁵³ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48.* Str. 21

válce.⁵⁴ Této podpoře si nemohl nevšimnout a ignorovat ani nový prezident Harding. Jenže zde se prezident dostal do nepříjemné situace.

Bylo nadmíru jasné, že ignorování problému je politicky nemoudré. Většina obyvatel USA podporovala irskou věc a podpora 10 milióny dolarů, kterou částečně organizoval i Kongres, mohla vynést politické body. I přesto všechno zastával Harding názor, že válka v Irsku je vnitřní záležitostí Britského impéria a snažil se vyhybat jakémukoliv mezinárodnímu střetu. K tomuto názoru ho vedly i zprávy od konzula v Dublinu, který ve svých zprávách uváděl, že situace „není zas tak zlá“.⁵⁵

Přesto se musela k celé věci Hardingova administrativa nějak vyjádřit. K tomu málem došlo v létě 1921, kdy komise zřízená z důvodu informování o válce v Irsku navrhla rezoluci, podle které by byl samostatný Irský stát uznán a „anglická zvěrstva“ byla odsouzena. Rezoluce neprošla jen těsně.

Když posléze byla uzavřena dohoda mezi Irskem a Velkou Británií s pouze symbolickým navázáním na Londýn, velká část obyvatel byla uspokojena a možný bod politického střetu mezi oběma zeměmi se uhladil. To samé ale nemůže být řečeno o jiném, už nějakou chvíli nastupujícím problému – tím byla otázka velikosti námořních lodí a obecně námořnictev obou zemí.

3.3. Námořní soupeření

Historiky je někdy tento závod mezi Londýnem a Washingtonem označován jako snaha získat pomyslnou korunu tzv. „Great Power“. Námořní soupeření ve 20. letech 20. století nápadně připomínalo soupeření Britů a Němců dvě desetiletí předtím. Američané obhajovali zvýšení výdajů na námořní zbrojení z důvodu obav před královským námořnictvem, které nyní nemuselo být vázáno v případné námořní válce v Evropě s Němci.

I když Theodor Roosevelt zvyšoval výdaje na námořnictvo, pořád věřil, že harmonie mezi oběma zeměmi je důležitější. A díky této harmonii není pak potřeba vynakládat až zas tak velké zdroje na námořnictvo s cílem vyrovnat ho tomu britskému. Jenže i když tento názor Roosevelt zastával stále, prezident Harding měl jiný názor a byl pro vybudování silného námořnictva.⁵⁶

⁵⁴ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48.* Str. 21–22

⁵⁵ WARD, Alan J, 1968. *America and the Irish Problem 1899-1921*. Irish Historical Studies 16, no. 61. Str. 64–90 [online] [navštíveno 1. března 2022]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/30006131>

⁵⁶ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48.* Str. 23–27

Zprvu nebylo úplně jasné, že dojde k nějaké dohodě mezi Brity a Američany v otázce počtu lodí. Britové započali projektování modelů bitevních křižníků G3 a N3 a Američané v částečné reakci na toto rozhodnutí dospěli k tomu, že Kongres slíbil ministrovi námořnictva Edwinu Denbymu, peníze na 88 nových lodí, z čehož tři měly být bitevní lodě.⁵⁷ Herbert Hoover, zanedlouho budoucí prezident Spojených států, ale například varoval, že zvýšení rozpočtu na zbrojení může stále reálně existující anglo-japonskou alianci jen více semknout a postavit proti USA. Washington neměl o Tokiu valné mínění a vztahy mezi oběma zeměmi, tentokrát za Tichým oceánem, nebyly tak dobré jako mezi Japonskem a Británií. Ale ani Tokio s Londýnem si už tak nerozuměli, jak si američtí zákonodárci mysleli.

Nicméně řešení, které mělo Brity spíše poškodit, a nikdo nečekal, že bude fungovat, vzešlo ze senátu USA. Senátor Borah chtěl pozvat námořní mocnosti (Francii, Itálii, Japonsko, Velkou Británii a USA) na konferenci o limitaci zbrojení na moři. Velká Británie by tak byla „donucena“ omezit své námořnictvo a být na cca stejné úrovni jako námořnictvo Spojených států. Tato skoro až vtipná historická náhoda měla podle spousty historiků svá opodstatnění – snaha snížit výdaje ze státního rozpočtu, snaha tak trochu nahradit Společenství národů anebo třeba obyčejný názor, že bitevní lodě jsou zastaralou zbraní z dob minulých. Nicméně nejpravděpodobnější důvod, jak John E. Moser ve své knize uvádí, jsou zřejmě osobní antipatie senátora Boraha vůči Britům.⁵⁸ Sám ani nevěřil, že na takto nevýhodnou nabídku nemůže Londýn přistoupit. Jenže opak se stal pravdou a důvody plynuly z různých potřeb a doktrín obou námořnictev. A doktrína britské admirality hrála Londýnu do karet.

Velká Británie měla impérium po celém světě. Od Labradoru po Tasmánii. Britské námořnictvo tak nepotřebovalo velké a neohrabané lodě, jako byly lodě Američanů. Britové potřebovali lehké křižníky a torpédoborce, které dokázaly doplout z jedné strany planety na druhou v relativně krátkém časovém horizontu. Existovaly případné výjimky, jako byl *HMS Hood*, který byly navržen jako bitevní křižník s relativně velkou rychlostí na tak velkou loď. Britové potřebovali také své lodě opravovat v menších přístavech s mnohem menší možností oprav velkých lodí. Oproti tomu Američané nemuseli chránit zámořská území tak daleko od sebe. Ano, měli ostrovy v Tichomoří či Filipínské souostroví, ale i toto bylo doplavitelné v relativně krátkém časovém horizontu. Navíc měli možnosti velkých doků na obou stranách oceánu s velkými základnami.

⁵⁷ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 24

⁵⁸ Tamtéž str. 25

Co britské administrativě také vyhovovalo, byla možnost snížení rozpočtu na zbrojení na moři. Britský rozpočet nepočítal s velkým sumami pro námořnictvo a snažil se po válce šetřit, kde se dalo. Britové tak před Borahovým návrhem v USA byli stavěni před rozhodnutí – buď se stát námořnictvem druhým v pořadí za USA, anebo stát na kraji bankrotu z důvodu závodů ve zbrojení. Když navíc přišel premiér David Lloyd George s informací, že Spojené státy by mohly vyžadovat okamžité splacení až miliardy liber z dluhu, byl osud nad rozpočtem námořnictva v Británii zpečetěn.⁵⁹ Aspoň do té doby, než se našlo řešení v podobě Washingtonské deklarace.

Londýn také musel zhodnotit vztahy s Japonskem. Anglo-japonská dohoda z roku 1902 už ztratila důvod své existence – carské Rusko. Japonci svými zvýšenými výdaji do námořnictva začali ohrožovat jak britské zájmy na dálném východě, ale i Američany a jejich obchodní trasy. Zde se tak Britům hodilo spolupracovat s Američany a nalézt dohody ohledně vyřešení sfér vlivu v Indickém a Pacifickém regionu. Ani Američané nechtěli zavdávat důvod udržení aliance – přece jen po pádu Ruska a nástupu Sovětského svazu, nebyli hlavním soupeřem v Tichém oceánu Rusové, ale Američané. To by mohlo spojení dát nový důvod existence, a proto chtěli Britové i Američané najít důvody ke spolupráci v podobě Washingtonské deklarace, i když každý z naprosto odlišných důvodů.

Borahův návrh byl v létě 1921 přijat téměř jednomyslně. Volal po omezení výdajů o 50 % třech hlavních soupeřů – Británie, Japonska a Spojených států. Prezident Harding posléze hned svolal konferenci do Washingtonu, aby Britové neměli přílišný vliv na podobu vyjednávání. Animosita byla stále cítit ve vzduchu, jelikož došlo k nedorozumění mezi Brity a Američany – Britové se chtěli sejít ve třech (Američané, Britové a Japonci) již v Londýně, aby se dohodli na základních obecných společných postupech na jednání ve Washingtonu. To do Washingtonu vyslalo negativní signál a Američané si tak mysleli, že Britové chtějí převzít iniciativu, i když jakýkoliv výsledek jednání pro Brity znamenal úspěch tak či onak.

Jednání ve Washingtonu započala v listopadu 1921. Britové byli zastupováni Arthurem Balfourem, který dokázal skloubit zájmy Američanů, Francouzů i Japonců. Je skoro až nepopíratelným faktem, že Balfour dokázal pro Británii vydobýt velké vítězství. Američané s ním jednali velice otevřeně a vstřícně. Balfour byl instruován z Londýna, jak má postupovat a že se nemá britská administrativa opět nechat zaskočit touhou Američanů po izolacionismu a má číst i politické pozadí pro úspěšné uzavření smlouvy. Primárním cílem bylo dosáhnout

⁵⁹ KITCHING, Caroly J., 1999. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Vydavatel: Routledge. Str. 44

omezení výdajů na zbrojení. Druhotnými cíli pak bylo vypořádat se s čínskými přístavy (Hong-Kong) a poté zajistit možnost stavby do přístavu v Singapuru. Snahou britské delegace tak bylo zůstat u *statutu quo* v oblastí Dálného východu a pokud by to bylo možné, zde ze svých požadavků neustupovat.⁶⁰

Čeho ale Britové mistrně využili, bylo „vzdání“ se plánů na stavbu lodí a omezení doposud neomezené ponorkové války. Britové neměli mnoho ponorek, a tak zde neměli mnoho co ztratit. S impériem tak velkým, jako měli Britové, zákazem mohli jen získat. Co se týče lodí, tak zde to úzce souviselo s plánem seškrtat výdaje na zbrojení.

V plánu byla výstavba již zmíněných typů lodí G3 a N3. Jenže na tyto lodě nebyly v rozpočtu peníze, a tak se lodí z výstavbových programů z let 1922-24 „vzdali“, aby to navenek vypadalo, že se něčeho opravdu vzdávají a tím omezili i Japonce, a hlavně Američany s jejich výstavbou nových lodí.

Když jednání započala, ministr zahraničních věcí USA Charles Evans Hughes v úvodním přednesu představil čtyři cíle, kterých by se podle USA mělo dosáhnout – všechny větší hlavní lodě (ať už bitevní lodě či těžké křižníky) by měly být pozastaveny ve výstavbě a posléze zničeny. Starší lodě by postupně měly být vyřazovány bez náhrad. Měla být zachována cca dosavadní proporční velikost námořnictva jednotlivých zemí. A nakonec, pravděpodobně nejznámější omezení – bude zaveden strop celkové tonáže všech hlavních lodí⁶¹ – 500 000 tun pro Velkou Británii a Spojené státy, 300 000 tun pro Japonsko a 175 000 tun pro Francii a Itálii. Hlavní pak byla dohoda mezi triem USA – Velká Británie – Japonsko, kde celkové škrty ve výstavbě nebo omezení celkového počtu lodí znamenaly snížení až 40 % ve svých dosavadních námořnictvech.⁶² Po Francii ani Itálii toto reálně nemohlo být vyžadováno, jelikož jejich velké lodě se navrhnutému číslu 175 000 tun blížily. Francie se tak musela zbavit svých tří předrednaughtů a se svými sedmi dosavadními bitevními loděmi se pak pohybovala kolem domluvené tonáže. Itálie chtěla paritu s Francií, a jelikož jejich celková tonáž se také pohybovala kolem čísla 175 000 tun, neměla dalších námitek.

Trio Japonsko – Velká Británie – Spojené státy nakonec udělalo úpravu původního návrhu tonáže a to tak, že stoupla na 315 000 pro Japonsko a 525 000 pro Spojené státy a Velkou Británii. Byl tak zachován poměr 5 : 5 : 3, který byl na začátku navržen, a zároveň byli

⁶⁰ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 48

⁶¹ V této době hlavně myšleny velké bitevní lodě a těžké křižníky. Ponorky byly součástí jiných dohod, a další plavidla se probrala (a omezila) jen okrajově. Omezení přišlo až později.

⁶² *Message of President Harding to the Senate – Report of the American Delegation, February 9, 1922*. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1922v01/d88>

uspokojeni Japonci, kteří chtěli upravit poměr na 10 : 10 : 7 a zvýšit si celkovou tonáž tímto způsobem.⁶³ Dále se dohodli na maximálním výtlaku jedné lodi, který měl být 35 000 tun a děla neměla být větší než 16 palců (zhruba 406 mm).

Britové však nesouhlasili s vyrovnáním počtu lodí pod 10 000 tun výtlaku. Tyto lodě byly pro britské námořnictvo klíčové, a tak pomyslným ustupováním ze svých pozic v otázkách bitevních lodí zachovávali pocit spokojenosti u Japonců a Američanů.

Námořní smlouva pěti mocností vzešlá z Washingtonské konference, znamenala pro všechny zúčastněné strany vítězství. Všechny strany nějakým způsobem potřebovaly dojít ke zdárnému souhlasu, ať už na poli bezpečnostním či na poli politickém. Všechny strany v něčem slevily, ale i přesto však dokázaly prodat své vyjednávačské schopnosti na domácí půdě jako úspěch. Toto však nenastalo plně ve Washingtonu – ten měl sice některé cíle stanoveny jasně, avšak v nějakých otázkách nenastal politický konsenzus.⁶⁴

Nahrazena byla také Anglo-japonská smlouva, která byla v nelibosti americké administrativy. Smlouva čtyř mocností z roku 1921, a posléze i smlouva devíti mocností z roku 1922 vyřešila otázky držav v Číně a Pacifiku. Politika „otevřených dveří“ vůči Číně zůstávala v platnosti a Američané podpořili Brity proti Japonsku, aby se vzdalo svých nabytých území v Číně smlouvou z roku 1919. Japonci opustili Kiaochow a Britové recipročně opustili přístav Weihaiwei.

Washingtonská konference se tak stala jistým úspěchem v otázce celkového snížení výdajů na zbrojení. Dohodami v otázkách námořních tak státy ukázaly, že i s novým kabinetem, Američané nebudou zdaleka tak uzavřeni do sebe jako ve svých prvních 140 letech existence. Kritici uzavřených smluv na tyto dílčí úspěchy z 20. let sváděli pozdější historický vývoj. Například pochybnosti ohledně postavení Japonska – Japonsku jako dálněvýchodní mocnost (a vlastně i dlouho jediná) a její zdejší hegemonní postavení v této oblasti dalo poté sílu postavit námořnictvo, které kontrovalo americké námořnictvo a bylo schopné postavit se jak Britům, tak Američanům v roce 1941. Jak se bude vyvíjet „apetit“ Tokia po roce 1922 nebylo dost dobře možné moc předpovídat, nemluvě o tom, že vývoj technologií šel v meziválečném období velmi kupředu. V roce uzavření námořních limitů (1922) existovaly pochybnosti o účinnosti bitevních lodí. Zvláště po bitvě u Jutska v roce 1916, kde si obě strany schraňovaly své drahé bitevní lodě *de facto* jen v přístavech, což bylo později potvrzeno s vývojem letadel

⁶³ *Message of President Harding to the Senate – Report of the American Delegation, February 9, 1922.* Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1922v01/d88>

⁶⁴ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament.* Str. 57–58

a letadlových lodí v letech 30. a hlavně z dob bojů v letech 40. Ačkoli myšlení spousty důstojníků bylo v této době dost konzervativní a k vyzkoušení letadlových lodí za první války téměř nedošlo, všechny zúčastněné strany konference už věděly, čeho lze prostřednictvím letadlových lodí dosáhnout, co s konvenčními loděmi nešlo.

Spousta historických okolností také měla vliv na vývoj dohod z Washingtonu. Ať už to bylo vypuknutí další občanské války v Číně, nástup fašistů v Itálii a nacistů v Německu k moci, vzrůstající síla a důležitost Sovětského svazu či světová hospodářská krize na konci 20. let. Všechny tyto události destabilizovaly světovou rovnováhu a bylo to něco, s čím představitelé politických garnitur nemohli počítat. A přes všechnu možnou kritiku se situaci mezi námořními mocnostmi, každé z jiného kontinentu, podařilo nějak stabilizovat. Alespoň na chvíli.

Washingtonská konference byla úspěchem pro britskou stranu, jak již bylo zmíněno na začátku podkapitoly. Britové dosáhli skoro všech svých vytyčených cílů a dokázali předejít „uzbrojení“ jako to v 80. letech provedl prezident Reagan s premiérkou Thatcherovou Sovětskému svazu. Američané zase byli spokojeni, že dokázali ostatním státům předvést své ideje, které mají za následek stabilnější mír. Jenže ne v celé americké společnosti měla Washingtonská konference takový úspěch, jako tomu bylo u Britů.

Nelíbila se především zatvrzelým izolacionistům, jako byl právě senátor Borah. Kritika směřovala hlavně směrem ke čtyřdohodě mezi Francií, Japonskem, Velkou Británií a Spojenými státy. Tato dohoda, jedna z mnoha uzavřených na Washingtonské konferenci, byla zamýšlena jako ujištění se mezi těmito mocnostmi, že žádná si nebude klást nárok na území těch druhých, včetně přístavů v Číně. Hlavním výsledkem, a hlavním cílem Hardingovy administrativy, bylo rozbití Anglo-japonské aliance z roku 1902. To se povedlo, ale senátor Borah společně se svým kolegou Reedem argumentovali tím, že Washington se aliance nezbavil, jen se k ní přidal.⁶⁵ Možná právě touto argumentací Kongres smlouvu neschválil do té doby, dokud nepřišla formule s ujištěním, že smlouva nezakládá alianci, nutnost případného zásahu nebo jakékoliv vojenské spojení pro případnou obranu.⁶⁶ Přesto však dohody pěti mocností a dohody devíti mocností, dohodnuté také na Washingtonské konferenci, prošly Kongresem skoro jednomyslně.

⁶⁵ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 36

⁶⁶ *Four-Power Treaty Concerning Insular Possessions and Insular Dominions in the Region of the Pacific Ocean, with Declaration, done at Washington December 13, 1921*. Office of Treaty Affairs. Dostupné z: <http://www.state.gov/four-power-treaty-pacific-ocean>

Ministr Hughes, i s limitacemi podepsaných dohod, chtěl udržovat námořní výhodu, kterou Američané po válce měli. K tomu se ale ani jedna z politických stran neměla a dlouhou dobu byla administrativa pravděpodobně spokojená s vyjednanými limity v dohodě pěti mocností. Námořní zbrojení tak Washington dost omezil. V období platnosti Washingtonských dohod, tedy lety 1921 až 1929, bylo spuštěno na vodu pouze 11 lodí. Britové jich spustili 74 a Japonci 125.⁶⁷

Washingtonská konference představovala ve výsledku pro zúčastněné strany velký úspěch. Kde ale k dohodám nedošlo, bylo v otázkách pozemních a leteckých omezení armády. Ačkoli případnému soupeření Francie a Itálie bylo předejito, Francie byla nespokojená a až pod nátlakem přistoupila k námořním limitacím.

Otázka míru a bezpečnosti v Evropě, tak stále zůstávala s otazníky.

3.4. Postavení Francie v Evropě

Původně neměla být Washingtonská konference limitovaná pouze na otázky námořní, ale také na limitaci armád na zemi a ve vzduchu. Britové už před konferencí zmiňovali, že jejich armáda byla rozpuštěna a v aktivní službě zůstává pouze tolik vojáků, kolik je pro udržení tak velkého impéria potřebné.⁶⁸ Letectvo argumentovalo podobně. Obecně se Britové nechtěli zavazovat k něčemu tam, kde by byla omezení pouze pro velké mocnosti a menší země by mohly se svojí vojenskou produkcí případně jakoukoli mocnost zcela porazit.⁶⁹ Z logiky věci bylo letadlo na výrobu mnohem méně náročné než loď.

Na stejné vlně byli i Francouzi, kteří možná ještě urputněji odporovali limitům v pozemním a vzdušném vojsku. Premiér Briand se bránil, že jeho země potřebuje velkou armádu, když Američané ani Britové nejsou schopni garantovat bezpečnost Francie, kdyby Německo znovu zaútočilo. Což v letech těsně po první světové válce bylo na první pohled spíše úsměvné, nicméně při bližším prozkoumání je vidět logika strachu z Německa u francouzských vládních představitelů. Francie, která za války utrpěla veliké ztráty na mladých životech, byla také postižena velkým snížením produktivity ve svých regionech na hranicích s Belgií a Německem. Odtud vycházela velká část ekonomiky země, a proto chtěla plnou reparaci na

⁶⁷ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. 37

⁶⁸ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament.* Str. 55

⁶⁹ Tamtéž

všechny půjčky Francii poskytnuté od Německa.⁷⁰ S vědomím, že skoro dvakrát tak velké Německo se rozhodne k pomstě a bez bezpečnostních záruk z Londýna ani Washingtonu, se za žádnou cenu nechtěli účastnit jakéhokoli odzbrojování.

Britská delegace byla už od začátku konference instruována, že pokud se Američané sami rozhoupou ke garancím pro Francii, mají plný mandát podepsat a podpořit smlouvu u amerického Kongresu. Výměnou za to se Francie měla dát cestou leteckého odzbrojování.⁷¹ Pokud by k dohodě nedošlo, a měla být uzavřena případná separátní dohoda mezi Francií a Británií, měla se objevit jako jedna z podmínek demilitarizace Francie.

Jenže odzbrojení Francie ve vzduchu a na zemi s garancí pomoci při opětovném útoku Německa od Británie by znamenalo odzbrojení Francie a vyzbrojení Británie, aby garance splňovala požadavky stanovené samotnými Francouzi a zároveň vyhověla požadavkům Velké Británie.⁷² Pro Francouze bylo nepochopitelné, že Británie se opět zdráhala zapojovat do událostí na evropském kontinentu a Britové naopak nechápali, z jejich pohledu, strach z nedávno poraženého Německa. Britové měli pocit, že jejich potřeba odzbrojovat je univerzální. Jenže představu o tom, jak moc se každý stát cítí ohrožen, byl u francouzské delegace ve Washingtonu úplně jinde než představa Britů. Ale tato domluva nebyla jen přes kanál La Manche – Londýn se snažil dotlačit Spojené státy k tomu, aby garantovaly bezpečnost Francie.

Nejprve byli pozváni Američané ke konferenci v Janově v roce 1922, kde mimo jiné byly pozvány i země jako Německo a Sovětský svaz, do té doby spíše přehlížené. Francouzi se v otázkách reparací od Německa nechtěli vůbec bavit a dokud Londýn nevynechal z programu otázku možné úpravy reparací, tak se Francouzi nechtěli účastnit.⁷³

Ačkoli obavy proti Německu se později ukázaly jako oprávněné, v roce 1922 byly tyto obavy skoro až paranoidní. Londýn argumentoval, že tvrdé podmínky naopak Německo podněcují k dalšímu konfliktu. Zde se rodí onen dnes všemi odsuzovaný „*appeasement*“ u Velké Británie – konfliktu se předejde kooperací a vzájemnou domluvou. Jenže v pozadí jsou i jiné důvody – touto politikou se Britové vyhnou další nutnosti zapojení v případné válce na

⁷⁰ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 38

⁷¹ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 58

⁷² Tamtéž, str. 59

⁷³ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 39

kontinentu a zároveň podpoří svůj trh, který byl velmi provázaný s Německou výrobou na západ od Rýna.⁷⁴

V lednu 1923 však vypukla Rúrská krize, která byla i částečně následkem rozkolu mezi západními spojenci. Umělá krize vyvolaná velkým tiskem peněz neobalamutila Paříž, a tak vyslala spolu s Belgičany do Porúří několik divizí pěchoty a kavalérie. Francie si byla vědoma toho, že pokud by postupně slevovala z požadavků nastavených Versailleskou mírovou smlouvou, znamenalo by to dříve nebo později její totální opuštění. Jenže rozkol mezi bývalými spojenci tu existoval dál – Velká Británie i Spojené státy odsoudily invazi do Porúří. Mezitím Němci přešli do pasivní resistance jako reakci na okupované území.

S novou německou vládou, která se mimo jiné musela potýkat se stále více extremisty zprava i zleva politického spektra, se v roce 1924 opustilo od pasivní resistance a nový kancléř Gustav Stresseman požádal Spojené státy, zda by neiniciovaly schůzku mezi Francií a Německem o otázce reparací. Zde měli Američané i svoje důvody k tomu jednání iniciovat – bez Německých reparací nemohli spojenci splácet dluhy Washingtonu. Po sedmi letech tak začali opět hrát Američané významnější roli v evropských vztazích. Americký bankéř Dawes tak pomohl s vyplacením Německa z dluhů, aby mohli splácet Francii a Velké Británii a ti to následně splatili Spojeným státům. Jenže tato americká intervence měla svou politickou dohru na mezinárodním poli.

Německo, i po několika letech bolestí s pasivní rezistencí, si prosadilo svou. Naopak Francie byla vytržena ze svého „snu“ o tom, že si svépomocí vydobude plnění podmínek stanovených Versailleskou smlouvou. Němci tak po pár letech znova žádali o snížení splátek Francii. To tak mělo za následek, že Francie, která nechtěně opustila Porúří, se velice zdráhala bavit se o nějakém odzbrojení v nadcházejících letech. Protože již nyní se musela spolehnout na dobrou vůli Německa a pomoc svých spojenců.

Jistého zadostiučinění se Francii dostalo v Locarnu, kde se dohodla částečná pomoc v případě konfliktu (i když dosti limitovaná). Předchozí setkání v Janově a Ženevě k vyřešení situace příliš nepomohla.

V roce 1927 však francouzský ministr zahraničních věcí Briand přišel s ideou bilaterální dohody se Spojenými státy, která by vylučovala válku jako řešení mezinárodních sporů mezi oběma zeměmi. To se uchytilo v americké veřejnosti a ta velice podporovala podepsání tohoto paktu. Ministr zahraničních věcí Kellogg navrhl svému protějšku alternativu – do

⁷⁴ Tamtéž

paktu se přidá i Německo, Velká Británie a Německo. Briand s odstupem souhlasil, ale mírným diplomatickým soubojem si vydobyl právo na defenzivní válku a Američané zase „obelstili“ všechny zúčastněné tím, že se nezavazovali komukoliv pomoci a tím si tak stvrdili svoji neutralitu.⁷⁵

Nakonec tak smlouvu o dvou člancích podepsalo patnáct států a dalších čtyřicet sedm následně. Jenže díky absenci trestu pro agresora udělali smlouvu bezzubou. Kellogg tak před domácím Kongresem obhájil tuto smlouvu jako „Ameriku k ničemu nezavazující“.⁷⁶ Nepřekvapivě, hlavně senátoři tak neměli větších výhrad.

3.5. Znovuobnovení námořního zbrojení

V roce 1924 zůstávalo při prezidentských volbách v USA stále v popředí téma zahraniční politiky, společně s již zaběhlou prohibicí. Druhým tématem se text zabývat nebude.

Demokraté se svým kandidátem Davisem byli na předních místech pomyslného žebříčku kritiky proti dohodě z Washingtonu, konkrétně hlavně proti dohodě pěti mocností o omezení tonáže velkých lodí. Mezera v dohodách opravdu existovala a vcelku i podstatná – ačkoli se Francie, Itálie, Japonsko, Velká Británie a Spojené státy dohodly na omezení celkové tonáže s tím, že se některé staré lodě zničí, v dohodě se vůbec nemluvílo o menších plavidlech (s výjimkou ponorek) do velikosti křižníků. Již v předminulé podkapitole bylo zmíněno, že Britové spoléhali na velkou flotilu menších lodí, která by byla schopna operovat od domoviny až po nejzazší kout Nového Zélandu. A toto se stalo terčem kritiky u demokratické strany.⁷⁷

Demokraté napadali dohody hned z několika důvodů – dle nich byli američtí diplomaté „obalamuceni“ těmi britskými s tím, že Američané byli naivní. V kuloárech také poletovala informace, že Britové se reálně svých starších lodí podle dohod nezbavili a britské námořnictvo tak nadále zůstávalo číslem jedna ve velikosti námořnictva. Tato informace byla ještě o to skandálnější, že britské námořnictvo bylo i technologicky více dopředu, pokud jde o větší dostřel a mnohem větší ráže. Další zákulisní informací byla stavba a modernizace menších lodí, které nebyly pro britskou vládu natolik náročné s ohledem na jejich financování a byly i logičtější z hlediska strategie britského královského námořnictva.

⁷⁵ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. 49

⁷⁶ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950.* Str. 49

⁷⁷ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48.* Str. 42

Ačkoli se všechny tyto domněnky nepotvrdily, i tak byl mezi demokratickou opozicí vidět vyloženě až odpor k Velké Británii. Co se však zásadně změnilo v roce 1924, byla smrt Henryho Cabot Lodge, předsedy senátního výboru pro zahraniční vztahy a nástup Williama Boraha na toto místo. Borah, jakožto zarytý izolacionista, rozjel odsuzující rétoriku proti Britskému impériu. Lodge, který byl také dost rezervovaný svým přístupem k Britům, se snažil nelogickou a neopodstatněnou kritiku vůči Londýnu držet na uzdě.⁷⁸

Borah se stal předsedou senátního výboru pro zahraniční vztahy za vlády prezidenta Coolidge, prezidenta, pro kterého zahraniční politika byla spíše nepodstatný problém a pokračoval tak v izolacionismu svého předchůdce prezidenta Hardinga. Proto měl senátní výbor oporu i v prezidentovi, kde Borah vládl se silně protibritskou rétorikou.

Protibritskému smýšlení nepomohly ani dvě hlavní krize v anglo-amerických vztazích ve 20. letech. První, spíše méně zásadní problémem byl tzv. Stevensonův plán vypracovaný pod vedením ministra (britských) kolonií – Winstona Churchilla. Tento plán si kladl za úkol snížit výrobu kaučuku tak, aby se stabilizovala cena na světovém trhu, a zachránit neprofitabilní plantáže. Také se zvýšením ceny mělo zlepšit splácení dluhu vůči Spojeným státům, které odebíraly 75 % britského kaučuku, převážně pak pro automobilovou výrobu.

Tento krok se logicky americké administrativě velice nelíbil. Ve spojení s politiky, kteří už *a priori* byli v postavení proti Velké Británii, se jednalo o rozbušku diplomatické pře a změn, které měly dopad na dlouhá desetiletí dopředu. Plán byl schválen roku 1922 a byl v platnosti až do roku 1928, kdy byl zrušen. Mezitím se však Herbert Hoover, v té době ministr obchodu, vyjadřoval velice ostře proti tomuto opatření a stejně tak to dělal William Borah. Navíc si Britové znepřátelili i velké průmyslníky v oblasti automobilismu, resp. výroby pneumatik. Nejdůležitější byl pak Harvey S. Firestone a jeho stejnojmenná továrna na výrobu pneumatik. Američané začali přemýšlet nad tím, jak se britského monopolu zbavit. Byly tu návrhy udělat plantáže na Filipínách či v amazonském deštném pralese, kde už zkušenosti s vývozem kaučuku měli.⁷⁹

Nabízí se vysvětlení, že toto britské opatření byla odplata za již dříve zavedená cla zákonem Fordney-McCumber, které dost omezily Britům schopnost splácet své dluhy. To se ale nikdy přímo nepotvrdilo, a tak obě opatření byla na sobě pravděpodobně vypracována nezávisle.

⁷⁸ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 43

⁷⁹ Tamtéž, str. 45–46

Tak, jak byla prezidentovi Coolridgovi cizí zahraniční politika, což platilo i v tomto případě, tak vyjednávání s Brity spadlo na Herberta Hoovera. Ačkoli to byla pro Hoovera práce navíc, jeho image to velmi pomohlo, když se ukázal jako zastánce individualismu a rozptýlil pochybnosti o své náklonnosti k Britům.⁸⁰ Už jenom z tohoto je zřejmé, že ve společnosti převládal negativní postoj k Londýnu a jeho akcím. Hoover tak přesvědčil svou kampaní spoustu Američanů k šetrnému nakládání s gumou a přiměl Američany pokud možno veškeré zbytky recyklovat. Hoover se tak velice dobře zapsal do paměti Američanů, kteří ho viděli jako bojovníka proti cizím monopolům a zastánce amerického *laissez faire*, kde firmy v USA jsou schopny fungovat i bez zásahů států jako v Británii. Je trochu paradoxem, že Hoover měl velmi silné styky s americkými nadnárodními giganty a netajil se úplně tím, že pomoc státu, když už ne přímá, má být těmto firmám aspoň poskytnuta prostřednictvím zákonů jdoucím těmto korporacím na ruku.⁸¹

Když Britové v roce 1928 tato opatření zrušili, bylo to spíše z toho důvodu, že Američané začali ve velkém nakupovat kaučuk od Nizozemců. Ti rozjeli svoji výrobu ve svých východo-indických državách a značně ji rozšířili. Neměly by se však snižovat zásluhy kampaní Herberta Hoovera ve snaze šetřit spotřebu gumy na domácím trhu. Ačkoli určitě ne rozhodující, vliv to bezpochyby také mělo.

Podstatnějším bodem střetu se však stalo opět námořnictvo, tentokrát mnohem vyhoceněji než kdy jindy. Již od roku 1924, kdy ve Velké Británii nastoupila do čela země nová konzervativní vláda, se začalo s výstavbou nových křižníků s výtlačkem do 10 000 tun, které nebyly nijak omezeny Washingtonskými dohodami z roku 1922. Spojené státy nezůstávaly pozadu a stavěly také větší křižníky a Japonsko chtělo zase navýšit svůj limit na ponorky, jelikož ve Spojených státech už vidělo potencionálního nepřítele, a tak výrobou nových větších ponorek chtělo případně zasahovat americké zásobovací konvoje. Konference byla svolána na leden 1927, kde se měly vyřešit nedostatky ve Washingtonských dohodách a zároveň pozastavit závod ve výstavbě křižníků, který mezitím od roku 1924 nastal. Francie a Itálie se odmítly zúčastnit konference s tím, že pokud se nebudou řešit i limitace na zemi i ve vzduchu, nemá konference smysl.⁸²

Proč u Američanů nastala taková změna v postoji proti roku 1922 je nutné vysvětlit volbami v roce 1924, kdy mnoho hlavně demokratických kongresmanů mluvilo o tom, že Londýn na

⁸⁰ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 46

⁸¹ Tamtéž, str. 46–47

⁸² KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 97–98

smlouvách z Washingtonu vydělal a výstavba nových lodí na Albionu se Britů nijak extra nedotkla. Americká administrativa si začala uvědomovat, že Britové se vzdali více či méně jen plánů na nové bitevní lodě, zatímco Američané se vzdali nové generace bitevních lodí, které měly nahradit již vysloužilé bitevní lodě.⁸³ Republikánská administrativa v USA nemohla logicky argumentovat proti dohodě uzavřené za její vlády, tudíž shazovala vše na nedodržování ducha dohody (ne podepsaného závazku) na britské straně.

Na rozdíl od poslední konference, ke které přistupovala britská delegace s ideou toho, že se všichni účastníci omezí, aby nemuseli vynakládat nemalé prostředky na udržení své námořní nadvlády, sem přišli Britové s tím, že musí chránit své obchodní zájmy, a tak dle celkem složitého výpočtu podle námořních obchodních tras by Britové měli mít nárok na nejvíce křižníků. Jenže to přímo kolidovalo s požadavkem Američanů na to zachovat námořní paritu.

Podstatnou proměnou prošlo také americké námořnictvo. Do čela se dostávají noví mladí důstojníci, kteří obviňují washingtonské politiky z toho, že pouze svazují ruce Spojených států, jelikož oni, na rozdíl od Britů, mají na to stát se dominantní námořní silou. Celá konference se tak podle nich překloupila z konference o odzbrojení na konferenci o udržení námořní nadvlády Velké Británie.⁸⁴

Je zajímavé, že Britové ve svých očích nechtěli Spojené státy za soupeře, nebo ještě hůř – nepřítel. Spousta vysoko postavených politiků jako byl například Lord Robert Cecil či Arthur Balfour viděli v USA nutného spojence, který posílí obranyschopnost celého Britského impéria. Navíc v tom viděli možnost, jak by se Británie mohla dostat s pomocí Spojených států opět do pozice (skoro) hegemonu.⁸⁵

V Americe se však mezitím tvořila lobbovací skupina složená z novinářů, průmyslníků a námořních důstojníků, která byla přezdívaná jako „*Big Navy party*“.⁸⁶ A tak s podporou od demokratů a části republikánů se tato skupina stala velmi vlivnou, pokud jde o další určování limitace námořního zbrojení.

Nicméně na sklonku roku 1926 se pozice Velké Británie a Spojených států otáčejí. Výbor pro námořnictvo v Kongresu USA schválil výstavbu deseti nových křižníků. Jenže když je návrh v únoru 1927 předložen prezidentu Coolidgeovi, tak ten se zhroutil nad požadovaným

⁸³ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 48–49

⁸⁴ Tamtéž, str. 49–50

⁸⁵ CATTERALL, Peter, HOLLOWELL, Jonathan, ROBERTS, Priscilla, 2001. *Twentieth-Century Anglo-American Relations – Underpinning the Anglo-American Alliance: the Council on Foreign Relations and Britain between the Wars*. Vydavatel: Palgrave MacMillan., Str. 28

⁸⁶ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 49–50

rozpočtem, a navrhl další odzbrojovací konferenci. Američané tak chtěli dosáhnout parity ne utrácením peněz za nové lodě, ale omezením ostatních námořních velmocí. To samé, co chtěli Britové pár let předtím ve Washingtonu.

Návrh na novou konferenci se nesetkal úplně s nadšením. Nicméně přesto přijeli do Ženevy britští zástupci s plánem podobným, jako měli před pěti lety ve Washingtonu – přijít s nabídkou o odzbrojení *ad hoc* na místě a neposílat žádný návrh dopředu. Těchto předjednání se účastnilo i Japonsko.

Americký návrh byl přímočarý – lodě, které nebyly do určitého výtlaku omezeny počtem by se měly omezit. Britové přišli s již zmíněným výpočtem podle délky námořních tras, nicméně souhlasili by i s návrhem Američanů, kdyby se křižníky, torpédoorbce a ponorky rozřadily vždy po dvou kategoriích, např. u křižníků měly být limity mezi 10 000 a 7 500 pro těžké křižníky s 8 palcovými kanóny (cca ráže 203mm) a mezi 7 500 a 3000 pro lehké křižníky s maximálně 6 palcovými kanóny (cca ráže 152mm). Japonci zase přišli s návrhem, že se dokončí momentálně rozpracované projekty a tím se zastropuje maximální tonáž. Pro Japonce by to znamenalo, že dosáhnout na poměr 10 : 10 : 7, který chtěli už před 5 lety.⁸⁷

Situace se tak stala patovou. Pro Američany byla parita myšlena v celkové tonáži lodí a pro Brity parita spočívala v počtu vyrobených lodí. Britové se nechtěli vzdát případné výroby lehkých křižníků a dalších doprovodných lodí kvůli obraně impéria, zatímco Američané chtěli omezit všechno. Jednání tak ztroskotala na tomto částečném nedorozumění. Navíc v obou táborech vládla podezřívavost, že druhá strana nehraje úplně čistě. Britové prezentovali americký návrh jako „vydírání“ a „jistou formu ultimáta.“⁸⁸ Pro Británii by sice přijetí amerického návrhu znamenalo úsporu přes 50 miliónů liber, nicméně admirálita trvala na svém. Britská delegace také byla skoro až uražena, že Američané nevyslali na vyjednávání své diplomaty „se špetkou authority.“ Ačkoli Američané měli zájem na to dosáhnout na konferenci dohody, nechtěli vypadat příliš urputně, tak nevyslali vrcholné politiky.⁸⁹

Ženevské snahy o dohodu tak ztroskotaly a nedošlo se žádného výsledku. Bylo to dané částečně i tím, že *Big Navy party* měla velký vliv na určování toho, čeho chtějí Spojené státy dosáhnout. A profesní diplomaté tak neměli jakýkoli prostor pro vyjednávání. To ale nebránilo tomu, aby v Americe očerňovali britskou delegaci jako tu, která nechtěla dosáhnout

⁸⁷ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 99

⁸⁸ Tamtéž, str. 101

⁸⁹ Tamtéž, str. 102

dohody.⁹⁰ Američané tak naplno začali se stavbou křižníků, které si v prosinci 1926 vyžádal výbor pro námořnictvo. Prezident Coolidge však vyjednal snížení rozpočtu. Nevadila mu ve stínu neúspěchu konference v Ženevě výstavba dalších těžkých křižníků, ale nehodlal nechat zbankrotovat Spojené státy kvůli 25 křižníkům, 5 letadlovým lodím, 9 torpédoborcům a 32 ponorkám.⁹¹ Nicméně i přes souhlas prezidenta se spousta mírových lobbovacích skupin a také část kongresmanů obávala, že takto velká výstavba vyvolá zbrojení na moři.

Rozhodnutí o výstavbě nových křižníků bylo nakonec v roce 1929 Kongresem USA přijato skoro jednomyslně. Důvod? Dohoda mezi Británií a Francií v otázkách demilitarizace. Ministr zahraničí Velké Británie Austen Chamberlain (starší bratr Nevilla Chamberlaina) se při projednávání v parlamentu prořekl a zmínil se o dohodě mezi Londýnem a Paříží – Londýn se zastane Paříže při snaze limitovat pozemní vojsko a Paříž se zastane Londýna v otázkách námořních. Toto zjištění vyvolalo v USA poprask nebývalých rozměrů. I prezident Coolidge, spíše nevyhraněný, se přidal k *Big Navy party*.

V tuto dobu se tak anglo-americké vztahy dostávají téměř na bod mrazu. Americké noviny otevřeně píší o možném válečném střetu Spojených států a Velké Británie s tím, že námořnictvo USA se soustřeďuje na plány *War Plan Red* a *Orange*, které se musí v souvislosti s dosavadními událostmi upravit a aktualizovat.⁹² Zůstává otázkou, zda bylo reálné, aby se sbratřené země pustily do otevřeného boje. Reálně spíše ne. Americká společnost, ačkoli velice pohoršena, byla stále proti případné válce. V tuto dobu navíc dochází k ratifikaci i Briand-Kellogova paktu, který vylučoval válku jako řešení mezinárodních sporů. U tohoto paktu bylo skoro jisté, že projde, jelikož s minimem závazků se dosáhlo míru. Aspoň na chvíli. I tak se našli kritici tohoto historického dokumentu, který poprvé zakazoval válku v mezinárodním kontextu – pod záminkou obranné války si Britové vymohli, že mohou bránit své zájmy kdekoliv ve svých koloniích a dominiích. Dalo by se to přirovnat k britské Monroeově doktríně.⁹³

Zároveň se do popředí debat mezi americké veřejností začalo dostávat Japonsko. Je pravdou, že japonské námořnictvo ještě zdaleka nedosahovalo kvalit námořnictva amerického, nicméně už bylo nakročené k tomu ohrožovat Američany v Pacifiku.

⁹⁰ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 54

⁹¹ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 55-56

⁹² Tamtéž, str. 58

⁹³ Tamtéž, str. 60

Americké vystupování proti Británii tak souviselo spíše s důvody nevyslyšení amerických návrhů ohledně mezinárodního odzbrojení na moři. Dle některých amerických představitelů byla snaha přesvědčit konzervativní vládu v Londýně, že i Američané mají své námořní zájmy, které se ne nutně vylučovaly s těmi britskými. Parita tak byla podle americké strany výhodná pro obě strany. Tato rozepře tak spíš, než že by poslala obě strany proti sobě ve válce, představovala spíše ochlazení vztahů a ohrožení budoucí spolupráce.⁹⁴

S příchodem nového prezidenta Herberta Hoovera do Bílého domu se situace o něco vylepšila. Prezident Hoover, ačkoli byl také velký kritik britského uspořádání společnosti, přesto v Britech viděl přátele. To bylo i částečně dáno jeho pobytem v různých částech světa, když cestoval jako prospektor. Jeho ostré vystupování proti britskému zapojení v omezení výroby kaučuku v roce 1926 vycházelo spíše z jeho přesvědčení, že situaci má vyřešit volný trh, a nikoli zásah státu. Problém viděl v přímé podpoře firem, nikoli ve vytvoření vstřícného tržního prostředí, to již takový problém pro prezidenta Hoovera nepředstavovalo. Hooverovo zvolení prezidentem bylo pro Brity mnohem lepší, než domluva (nebo spíš její absence) s předchozím prezidentem Coolidgem.⁹⁵

Britskou politikou také zahýbaly volby v roce 1929. Labouristé se dostali do čela a dosavadní ministr zahraničních věcí Ramsay MacDonald se stal premiérem. Bylo jasné, že už nemůže zastávat dvě funkce najednou, a tak jmenoval do funkce Arthura Hendersona, zkušeného a populárního labouristického politika. MacDonald si však chtěl zachovat kontrolu nad vývojem anglo-amerických vztahů, a tak vzniká dvojí zahraniční politika – MacDonalдова snaha dohodnout se s pár mocnostmi na případném odzbrojení a Hendersonova snaha prosazovat široké odzbrojování skrz Ligu národů. Obecně však labouristická administrativa byla nakloněna snaze odzbrojovat ať už v Ženevě (v případě Hendersona), tak i mimo ni (v případě MacDonalda).⁹⁶

Prezident Hoover zároveň slíbil, že v případě další konference o námořním odzbrojení, pro kterou hned začal lobovat, bude vliv kliky *Big Navy party* minimální a krom technických parametrů bude o případném odzbrojení rozhodnuto v Kongresu. Zároveň dal najevo, že rozumí požadavkům Britů na lehké křižníky, ale musí brát ohled i na americké těžké křižníky. Velmi vlažné vztahy se tak začaly znovu oteplovat.

⁹⁴ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 62

⁹⁵ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 119

⁹⁶ Tamtéž, str. 116–117

Hoover tak hned z počátku své funkce zdiskreditoval *Big Navy party* prošetřením jejich aktivit. Přední představitelé této kliky byli vyslechnuti a vyšlo najevo, že velké loďařské společnosti platili její členy za lobbování v Kongresu i v Ženevě.

Premiér MacDonald navíc prohlásil, že námořní parita představovala pro Velkou Británii danajský dar, a že nevidí problém ve velikosti amerického námořnictva. Ostražitý byl vůči zbytku světa. To vše podmíněno tím, že britské námořnictvo musí být schopno bránit území celého impéria.⁹⁷ S touto zprávou tak vyrazil premiér MacDonald do Spojených států.

Ačkoli proti-britský sentiment byl v široké veřejnosti stále silný, MacDonald nespadal do škatulky „nafrněného anglického aristokrata.“ Jakožto Skot obyčejného původu, co byl vždy proti válce, dokázal americkou veřejnost přesvědčit, že závody ve zbrojení nejsou v zájmu nikoho a jeho slova jsou myšlena vážně. To dalo základ k tomu, aby Američané v lednu 1930 přijeli do Londýna na další námořní konferenci.

Zásadním britským obratem se stal přístup k paritě. Britské delegaci už vůbec nevadilo mít stejné limity na různých typech křižníků, torpédoborců a ponorek, když dokážou ochránit své impérium. Jenže tento racionální požadavek se stal oříškem, jak dohody dosáhnout, když každá ze stran měla jiné požadavky na křižníky.

Dohoda byla nalezena relativně rychle a celkem i šalamounsky – britské námořnictvo omezí celkovou tonáž svých křižníků na 339 000 tun a americké námořnictvo bude moci dál stavět své těžké křižníky do celkové tonáže 327 000 tun. Pro Japonce, kteří se také konference účastnili, byl limit 208 850 tun.⁹⁸ Americká delegace také slíbila, že momentální výstavba nových křižníků bude zpomalena a otázka bude znovu otevřena na konferenci v roce 1936.⁹⁹

Ve Spojených státech však stále vládla proti-britská nálada. Sice už ne tolik, ale přece jen byla zřetelná. Mnoho politických představitelů z obou stran se ke smlouvě stavělo zdrženlivě, ne-li až s odporem. Britští zástupci se tak v USA obávali, že ratifikace dohod z Londýna může být torpédována. Velkým odpůrcem byl očekávaně senátor Borah, který svým odporem k Britům již proslul.¹⁰⁰ Jenže prvotní obavy byly skoro hned pryč. Možná to bylo tím, že výstavba nových lodí na samotný limit dohody by stála miliardu dolarů a limity tak byly brány jako velmi velkorysé. Vliv *Big Navy party*, tak významné kliky jen dva roky předtím, byl tu tam.

⁹⁷ MOSER. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 70–71

⁹⁸ KITCHING. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Str. 124–125

⁹⁹ Tamtéž, str. 72

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 74

3.5 Velká hospodářská krize a spojenecké dluhy

S Velkou hospodářskou krizí přišlo další ochlazení vzájemných vztahů. Po vypuknutí krize v září 1929 Spojené státy zavedli druhou vlnu zvýšení cel, známé jako *Smoot-Hawley Act*. Toto zvýšení bylo ještě mnohem drakoničtější než to z dvacátých let známé jako *Fordney-McCumber Act*. I toto americké opatření donutilo Velkou Británii v roce 1931 opustit zlatý standard a zhoršující se krize, zaviněná i nic neděláním části MacDonalldovy administrativy, se stala prioritou nové Národní vlády, kde ačkoli MacDonald byl stále premiérem, převládla po volbách drtivou většinou konzervativní strana.

V roce 1931 vyhlásil prezident Hoover moratorium na splátky válečných dluhů z 1. světové války, aby udržel volný mezinárodní obchod bez zbytečných zábran. Nová britská administrativa však svolala imperiální konferenci v roce 1932, která měla za výsledek snížení cel mezi jednotlivými imperiálními dominiemi a koloniemi s tím, že cla navenek budou pro ostatní země vyšší. Toto bylo pro nastupující vládu prezidenta Roosevelta nepřijatelné a považovala to za protekcionistické opatření, které odporovalo zásadám volného trhu. Na sklonku roku 1932 byla uzavřena dohoda mezi dosluhujícím prezidentem Hooverem a nyní bezstranickým premiérem MacDonaldem o konferenci k zabezpečení světového trhu. Toto setkání se však nikdy neodehrálo, převážně z důvodu nezájmu nové administrativy prezidenta Roosevelta, která chtěla zachovat svoji výhodu v exportu, které dosáhla díky devalvaci hodnoty dolaru z důvodu opuštění zlatého standardu.

V roce 1934 bylo v britském parlamentu odhlasováno ukončení plateb Spojeným státům. To Washington naštvalo a došlo tak k vyhlášení tzv. *Neutrality Acts*, které měly za úkol udržet při příští válce Spojené státy mimo válečnou vřavu. Protože v Evropě už se k dalšímu válečnému konfliktu schylovalo.

3.6 Zhoršující se situace v Evropě a opětovné sblížení

Nástup Franklina Delana Roosevelta by se dal popsat jako směs ideálů svého vzdáleného příbuzného prezidenta Theodora Roosevelta a jednoho ze svých stranických kolegů prezidenta Woodrowa Wilsona. FDR věřil stejně jako „Teddy“ Roosevelt, že Spojené státy musí hrát rozhodující roli v evropských vztazích, kde německá síla nabírala opět na významu. Jenže ačkoli byl zastáncem zbrojení stejně jako Theodor Roosevelt, byl mnohem pragmatičtější a obratnější než jeho soujmenovec a zároveň natolik realistický, že věděl, že

míru lze dosáhnout i za cenu ústupků, ne bezdůvodným trváním na požadavcích jako tomu bylo u Wilsona.¹⁰¹

Jenže nový prezident Roosevelt nebyl v jednoduché situaci. Na obou hemisférách stoupala nebezpečí v podobě Japonska na Dálném východě a Německa s Itálií v Evropě. A k tomu ke všemu měl neustále protivníky v Kongresu, kde většina kongresmanů byla stále pro odloučení Ameriky a zbytku světa. A to i za okolností stoupajícího nebezpečí pro USA na obou stranách.

Dalším faktem, který brzdil Roosevelta v prosazování jeho zahraniční politiky byla situace doma – Velká hospodářská krize ještě zdaleka nepominula, a tak prezident přišel s projektem známým jako New Deal. Domácí problémy byly tak pro novou administrativu prioritní. A tou se stal i „skandál v roce 1934, kdy americký senát usoudil, že za neúspěchem snahy o omezení zbrojení mohou zbrojařské firmy.

Na začátku 30. let se čím dál tím více objevovali revizionističtí historici, kteří tvrdili, že za vstupem USA do 1. světové války stojí zbrojaři, kteří na válce velice vydělali. Ačkoli se těmito teoriemi zaobíral i Kongres, došel pouze k závěru, že ačkoli zbrojařské firmy lobbovaly za znovuoobnovení výdajů na bezpečnost státu, rozhodně nestojí za vstupem Spojených států do Velké války.¹⁰²

Roosevelt těmito vyšetřováním nějak neodporoval. Sám doufal, že se znovuoobnovením jednání o postavení USA jako neutrální země by tak jako prezident mohl dostat pravomoc omezit vývoz zbraní do vyloženě nepřátelských zemí, a naopak spřáteleným zemím by mohl lépe pomoci. Jenže k tomu v prvním *Neutrality Actu* nedošlo. Kongresmani to obhajovali tím, že případné nerovné postavení vůči dalším státům by tak mohlo být použito proti USA a Spojené státy by tak byly vtaženy do války, kterou nechtěly. Ani ne měsíc a půl po podepsání zákona byl tento využit po vpádu Itálie do Habeše. Embargo mělo minimální úspěch a, jak se dalo očekávat, slabší bránící se Etiopii poškodilo víc než fašistickou Itálii. Jelikož embargo nezahrnovalo suroviny jako ocel či ropu, mohly americké úřady jen žádat o „morální embargo“ proti Itálii u amerických exportérů. To ale nefungovalo vůbec a vývozy ropy do Itálie se znásobily.¹⁰³

¹⁰¹ POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 59

¹⁰² POWASKI. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Str. 66

¹⁰³ Tamtéž, str. 67–68

Hned nato se začalo pracovat na novém *Neutrality Actu*, který měl zabránit kličkám jako u toho starého. Mezitím však vypukla španělská občanská válka, která sloužila jako předehra nadcházejícímu konfliktu v Evropě. Společně s nadcházejícími volbami v USA prezident Roosevelt zaujal podobné stanovisko jako v Evropě Britové a Francouzi – nulová intervence ve snaze odvrátit další světovou válku. I za cenu další země s diktátorským režimem. Další válku, na které se podle senátora Nye napakují zbrojařské firmy, nemůže Amerika dovolit.¹⁰⁴ V americké společnosti tak stále převládal názor, že zapojení do dění v Evropě byla chyba a ta se nesmí opakovat. Izolacionismus už nebylo tak správné slovo pro postoj USA k vnějšímu světu, jako zůstat spíše bokem dění a jak dosáhnout toho, aby Spojené státy zůstaly co nejvíce stranou dění, tj. vyhnout se další válce, a přitom čile s ostatními státy vyjednávat. V roce 1937 tak byl přijat aktualizovaný *Neutrality Act*, který ačkoli nepomáhal žádné ze stran konfliktu, tak aspoň uzákonil tzv. *cash-and-carry*, který nepřímo napomáhal Britskému impériu. Strany konfliktu totiž mohly nakupovat v USA suroviny, ale musely si je dopravit do své země na svých lodích pod svojí vlajkou. Což Velké Británii jako jedné z námořních mocností hrálo do karet.¹⁰⁵

Období po nástupu Nevilla Chamberlaina v květnu 1937, chvíli po korunovaci Jiřího VI., bývá často spojováno s obdobím appeasementu a přímo s osobou Chamberlaina slabocha, který vztahy mezi Londýnem a Washingtonem poškodil. To není ale nutně pravda a ačkoli byl zastáncem appeasementu, vztahy se Spojenými státy naopak spíše budoval.

V předvečer války se totiž vztahy mezi americkou administrativou kolem prezidenta Roosevelta a nově nastoupivším premiérem Chamberlainem těšily neobvyklé výměně informací na nejvyšších patrech politiky. FDR byl zastáncem Chamberlainova appeasementu v Evropě a zároveň mu chtěl v jeho věci pomoci. Jenže na domácí půdě se stále Kongres, a hlavně pak americká veřejnost, štítily nějaké větší podpory Velké Británie.¹⁰⁶

Chamberlain si také do kabinetu zvolil jako ministra zahraničních věcí Anthony Edena. Ten si dal za cíl „vynést“ Američany z izolacionismu a donutit je k pomoci proti diktátorům z Německa a Itálie. Jenže zde se Eden v názoru s Chamberlainem lišili – Chamberlain věřil v domluvu s diktátory v Evropě a nechtěl sázet na nejistou kartu v podobě Spojených států, kde možná pomoc byla nejistá. A když se Američané nijak výrazněji nevyjadřovali k válce

¹⁰⁴ MOSER. *Twisting the Lion's Tail – Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 92–93

¹⁰⁵ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 26–27

¹⁰⁶ MOSER. *Twisting the Lion's Tail – Anglophobia in the United States, 1921-48*. Str. 93–101

mezi Čínou a Japonskem a posléze Panajskému incidentu, pro Brity bylo nepochopitelné, že se Američané smířili „jen“ s omluvou od Japonska.¹⁰⁷

V pozadí však ale stále více probíhaly domluvy mezi Brity a Američany. V lednu 1938 a posléze v červnu 1939 se sešli zástupci námořnictev USA a Velké Británie, kde se pomalu ale jistě pokládaly základy vojenské spolupráce. Snaha prezidenta Roosevelta pomoci Británii tak byla jasná. Ale tyto kroky nebyly prezentovány veřejně. Dokonce navrhl britskému velvyslanci, že by mohl zařídit blokádu od Nového Skotska po pobřeží Afriky. Jenže jak by toto prošlo přes veřejné mínění Američanů?

Přesto, snaha prezidenta Roosevelta byla jasná a zřejmá od roku 1937 až do začátku války. Stejně tak Chamberlain věřil v pomoc Spojených států, i když na ni moc nespolehal. Premiér Chamberlain vždy bral v potaz názor Američanů, a tak ze vztahů skoro na bodu mrazu dokázal vytvořit spojence, kteří ačkoli stále zdrženliví, po vypuknutí války v Evropě 1. září 1939, byli jasně postaveni na straně Britů, proč válku vést. Možná ne tolik v myslích obyčejných Američanů a Kongresu, ale v prezidentovi USA a jeho okolí zcela určitě. Takto rychlé vylepšení vztahů a vytvoření již zcela jasných a pevných základů „zvláštního vztahu“ si zcela jistě zaslouží obdiv.

¹⁰⁷ OVENDALE. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Str. 30

Závěr

Hrdost na národní historii vždy měla významnou roli ve vývoji státu. Ani u Američanů tomu nebylo s jejich izolacionismem a velice podezřívavým přístupem k Britům jinak. Odpor k všemu britskému, byl tak dlouhou dobu podobně silný jako například nevraživost mezi Němci a Francouzi nebo mezi Francií a Velkou Británií. A tak ať už se v meziválečných letech 20. století jednalo o postoj Američanů k Britům na Washingtonské konferenci, nebo na konferenci v Londýně, vždy měly debaty Američanů podobný nádech – od Britů se dá očekávat jen to nejhorší.

Nutno dodat, že Američané ve svém přesvědčení o své (téměř) naprosté dokonalosti ignorovali cizí kultury, potřeby a odůvodnění co a jak Britové dělali. Jenže právě zkušenost války s Brity, i když stovky let stará, dávala Američanům pocit nadřazenosti a pocit vědění toho „co je dobré.“ A tak všechny možné kroky viděli Američané jako přímé ohrožení amerických zájmů, ačkoli to nutně nemusela být pravda.

Často nebyla snaha řešit elementární problematiku a Američané chtěli jen Brity omezit, ať už z důvodu své vlastní bezpečnosti, nebo prostě proto, že to viděli jako „správnou věc.“ Američané se tak nikdy nesnažili najít uspokojivé řešení Irské a Indické otázky, Britové tam přece jsou, protože je jejich krédem zotročovat slabší národy, aby se udržela u moci vrchní vrstva obyvatel – šlechta. Když Britové začali stavět křižníky, viděli v tom snahu Britů případně útočit na americké obchodní lodě a narušovat neutrální obchod všude po světě. V případě appeasementu viděli snahu odvrátit pozornost Hitlera na východ, aby šel do střetu se Sovětským svazem. Brutalita a neúspěchy britských generálů ve válce? Nepotismus britské armády. Racionální postoj byl málokdy zdůvodněn a našlo se většinou nějaké zástupné odůvodnění. Takový byl povětšinou postoj k Británii jako takové.

Na společenské úrovni tak byly zakořeněné předsudky a odpor vůči všemu britskému. Ačkoli tato práce si nedávala za úkol zkoumat vnímání Britů ze strany Američanů všech možných tříd a původů nejen na počátku 20. století, přesto lze s naprostou jistotou zajít až k americké revoluci, kde najdeme onen původ podezřívavosti k Britům. Konec konců, hrdinové války o nezávislost jsou dodnes opěvováni a často se na ně i politici odvolávají. Tento odpor k Britům byl i nadále posilován imigrací do Spojených států. Ať už perzekuovanými náboženskými uprchlíky v samotném počátku osidlování kontinentu, tak později přílivem Irů, Němců, Řeků či Židů, kteří přišli se svojí vlastní nenávisť k Britům z různých důvodů.

Henry Kissinger sám zmiňoval, že spouště Američanů přišlo britské jednání křivé a amorální, i když se Britové jen snažili prosazovat svoji národní politiku. Co pro Američany snažící se prosadit svoje národní zájmy k tomu bylo k nepochopení, to je na další zkoumání. Možná bylo pro americký lid vždy přednější morální poslání – snaha ukázat Evropě, že jde stát (a tím přeneseně i svět) vést lépe. Dlouho tak v myslích Američanů zůstával ‚nafrněný‘ britský diplomat s monoklem v oku, který při první příležitosti obelstil své diplomatické protějšky zpoza Atlantiku.

Snahu o rektifikaci vztahů přinesl až Theodor Roosevelt. Jeho svérázná politika a přesvědčení o nutnosti zapojení Spojených států mu však velkou popularitu v republikánské straně nepřinesly, ačkoli lid z něho byl nadšený. Roosevelt se snažil prosazovat podobnou sílu na mezinárodním poli jako Britové desítky let předtím s „*gunboat diplomacy*.“ Ačkoli tento styl byl spíše pouze limitován ve vládě Theodora Roosevelta, přístup Woodrowa Wilsona byl už mnohem pragmatičtější. Snaha etablovat se v mezinárodním prostředí přímou a otevřenou diplomacií nebyla však přijímána na půdě kongresu se souhlasem. Ten si bral až moc k srdci slova George Washingtona o tom „nezaplétat se do světových aliancí“ a tak lidé jako senátor Borah mluvili otevřeně o tom, že Evropa je dávno už ztracený případ.

Americká společnost také byla velmi předpojatá proti elitám s výsostným postavením ve společnosti, což se v případě britských zemí týkalo hlavně aristokracie. Tato předpojatost byla dlouhou dobu v mysli většiny Američanů – ať už se jednalo o bankéře z Wall Street, socialistů z některých větších měst, či irského přistěhovalce. Často vedli spory mezi sebou, ale spojení v nenávisti proti Britům byla vše-spojující. Nutno dodat, že i ve společnosti byly skupiny, které podporovaly britskou politiku a vystupování na mezinárodním poli. Většinou se jednalo o osoby z vyšší americké společnosti. Toho bylo využíváno v politických sporech ve Washingtonu, když bylo třeba osočit politického oponenta z „pro-britství.“ Z dnešního pohledu to už to vypadá skoro až komicky, nicméně například poradci prezidenta Franklina D. Roosevelta byli opozicí vybarvováni jako poskoci Londýna, jelikož měli Harvard a podobné školy, jež byly brány za onu pro-britskou elitu. Dnes se nabízí podobná paralela v americké společnosti, kdy liberálové jsou označováni jako elita bez znalostí potřeb obyčejných lidí. Nikdo už ale nemluví o tom, jestli je někdo moc pro-britský či naopak.

Dlouho tak v americké společnosti převládala spíše starost o to, zda Velká Británie dosáhne svých závazků a splatí své dluhy. Paradoxně Hitler a jeho destrukce míru v Evropě hrála až druhotnou roli. Jelikož Londýn na sklonku druhé války začínal zpomalovat ve splácení svých závazků vůči svému americkému bratranci. To Washington rozčílilo natolik, že roku 1934

přijal zákon o půjčování peněz těmto neplatícím zemím a o rok později byl přijat první *Neutrality Act*, který dál omezoval vývoz zboží do zemí, které se už pomalu dostávaly na cestu k válce. Toto bylo zopakováno ještě dvakrát – *Neutrality Act* z roku 1937 a 1939 dál omezily případnou pomoc ve válce. To se aspoň trochu snažil obejít prezident Roosevelt provizí „*cash-and-carry*“, ale ne moc šťastně.

Můžeme tak vidět, že vztahy obou zemí nebyly až na výjimku v období Velké války nijak moc harmonické. I za války, kdy Londýn i Washington byly nakloněny spolupráci, tak zde hrály roli osobní antipatie prezidenta Wilsona a premiéra Lloyd George. Srovnávat tak období před a po druhé světové válce je skoro nemožné, jelikož obrat nastal až právě z velké části za druhé světové války. Velkou roli však hrál prezident Franklin Delano Roosevelt, který i s ne úplně nakloněným Kongresem chtěl budovat s Albionem vztahy už před válkou. Byl to s nemalou zásluhou právě on, společně s premiérem Churchillem, kdo dokázal přesvědčit Kongres k tomu, aby svolil k vzájemnější a užší spolupráci.

Není pochyb o tom, že nejen názor na Velkou Británii se u americké společnosti změnil, stejně jako se změnil celý svět. Nicméně americký pohled na věc, kdy je potřeba hledat morální důvod zapojovat se do mezinárodních sporů a konfliktů, zůstal dodnes stejný. S trochou cynismu se však lze domnívat, že nenávisť a odpor vůči Britskému impériu tak dlouho zakořeněný ve společnosti neodešel, byl spíše reálně nahrazen odporem a nenávisť ke komunismu v čele se Sovětským svazem a dnes pravděpodobně nenávisť vůči všemu islámskému z Blízkého východu. Ale to už je jiný příběh.

Bibliografie

Knižní

CATTERALL, Peter, HOLLOWELL, Jonathan, ROBERTS, Priscilla, 2001. *Twentieth-Century Anglo-American Relations – Underpinning the Anglo-American Alliance: the Council on Foreign Relations and Britain between the Wars*. Vydavatel: Palgrave MacMillan.

HAUGEVIK, Kristin, 2018. *Special Relationships in World Politics. Inter-state Friendship and Diplomacy After the Second World War*. Vydavatel: Routledge (New International Relations).

KITCHING, Caroly J., 1999. *Britain and the Problem of International Disarmament*. Vydavatel: Routledge.

MOSER, John E., 1999. *Twisting the Lion's Tail - Anglophobia in the United States, 1921-48*. Vydavatel: MACMILLAN PRESS LTD.

OVENDALE, Ritchie, 1998. *Anglo-American Relations in the Twentieth Century*. Vydavatel: ST. MARTIN'S PRESS, INC.

PARSONS, Michael, 2002. *The Special Relationship 1945-1990: Myth or reality?* Vydavatel: Didier Érudition.

POWASKI, Ronald E., 1991. *Toward an entangling alliance: American isolationism, internationalism, and Europe, 1901-1950*. Vydavatel: Greenwood Press.

SELF, Robert, 2006. *Britain, America and the War Debt Controversy - The economic diplomacy of an unspecial relationship, 1917–1941*. Vydavatel: Routledge.

Internetové

BROWN, Rebekah, 2012. *A HISTORY OF THE ANGLO-AMERICAN SPECIAL RELATIONSHIP*. Dostupné z:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjYh4XH7a_2AhUqIcUKHVRkC9EQFnoECBkQAQ&url=https%3A%2F%2Fciteseerx.ist.psu.edu%2Fviewdoc%2Fdownload%3Fdoi%3D10.1.1.690.2434%26rep%3Drep1%26type%3Dpdf&usg=AOvVaw19W3M6wG7M2iM-RaHmKZpV

BURTON, David H., 1973. *Theodore Roosevelt and His English Correspondents: A Special Relationship of Friends*. Transactions of the American Philosophical Society 63, no. 2. Str. 1–70. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1006307>

Four-Power Treaty Concerning Insular Possessions and Insular Dominions in the Region of the Pacific Ocean, with Declaration, done at Washington December 13, 1921. Office of Treaty Affairs. Dostupné z: <http://www.state.gov/four-power-treaty-pacific-ocean>

Message of President Harding to the Senate – Report of the American Delegation, February 9, 1922. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1922v01/d88>

NATIONAL SECURITY AGENCY, 5. 3. 1946. *British-U.S. Communications intelligence Agreement*. [online] [navštíveno 29. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.nsa.gov/Helpful-Links/NSA-FOIA/Declassification-Transparency-Initiatives/Historical-Releases/UKUSA/>

WASHINGTON, George, 1793. *The Proclamation of Neutrality*. Avalon Project – the proclamation of neutrality 1793 [online] [navštíveno 5. února 2022]. Dostupné z: https://avalon.law.yale.edu/18th_century/neutra93.asp

WARD, Alan J, 1968. *America and the Irish Problem 1899-1921*. Irish Historical Studies 16, no. 61. Str. 64–90 [online] [navštíveno 1. března 2022]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/30006131>

WHITFIELD, James, 2019. *The Not-So-Special Relationship*. History Today [online] [navštíveno 29. března 2022]. Dostupné z: <https://www.historytoday.com/miscellanies/not-so-special-relationship>

WILSON, Woodrow, 1911. *The Bible And Progress*. Vydavatel: Globe litho, New York. [online] [navštíveno 22. února 2022]. Dostupné z: <http://www.loc.gov/item/12022798>